

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KONUTA YENİ İŞLEV KAZANDIRMA PERA BÖLGESİNDE
MÜZEYE DÖNÜŞTÜRÜLEN KONUTLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep Burcu KAYALI

Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Programı

NİSAN, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KONUTA YENİ İŞLEV KAZANDIRMA PERA BÖLGESİNDE
MÜZEYE DÖNÜŞTÜRÜLEN KONUTLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep Burcu KAYALI
(Y1913.050070)

Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Alev ERARSLAN GÖÇER

NİSAN, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Konuta Yeni İşlev Kazandırma Pera Bölgesinde Müzeye Dönüştürülen Konutlar” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(04/04/2023)

Zeynep Burcu KAYALI

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın yürütülmesi sırasında bana yön gösteren, destek ve emeklerini esirgemeyen, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyacağım saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Alev ERARSLAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi, eğitim hayatım ve akademik çalışmalarımda destekleriyle yanımda olan aileme, özellikle sevgili anneme ve babama teşekkürü bir borç bilirim.

Nisan, 2023

Zeynep Burcu KAYALI

KONUTA YENİ İŞLEV KAZANDIRMA PERA BÖLGESİNDE MÜZEYE DÖNÜŞTÜRÜLEN KONUTLAR

ÖZET

Bu tez çalışmasında, yeniden işlevlendirme kapsamında Pera Bölgesinde müzeye dönüştürülen konutlar ele alınmıştır. Tez çalışması giriş bölümü dahi toplam 5 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın amaç ve kapsamı ile yöntemi anlatılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, yeniden işlevlendirme kavramı ile yeniden işlevlendirmeyi gereken etmenler anlatılmıştır. Tarihi yapıların işlev değiştirmesi sebebiyle farklı açılardan incelenmesi gerekmektedir. Bunlar tarihsel ve kültürel faktörler, ekonomik ve çevresel faktörler olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir. Yine yapılar için uygun görülen işlev seçimi aşamasında dikkat edilmesi gereken noktalar incelenmiştir. Bu başlıklar yapının konumu, mekansal ve hacimsel uygunluğudur. Bu noktalardan sonra yeni işleve karar verilmesi ve yapıya yaklaşım biçimleri saptanmıştır. Yapılan işlev değişikliklerinde iç ve dış mekan ihtiyaçlarına göre farklı alanlardan oluşmaktadırlar. Bu nedenlerden dolayı mekan içleri, taşıyıcı sistemlerde ve tesisat alanlarında bir takım müdahaleler yapılmaktadır.

Bunlar haricinde yapıların dış cephesindeki müdahalelerle birlikte yapıların buldukları konum itibariyle bütün olarak düşünülerek yakın çevre müdahaleleri süreçleri anlatılmıştır. Üçüncü bölümde, Pera Bölgesinin tarihi ile bölgedeki tarihi konutlar ele alınmıştır. Pera bölgesinin tarihi başlığı altında geçmişten günümüze Pera Bölgesinin şahitlik ettiği önemli olaylardan söz edilmiş, bölgedeki tarihi konutlar başlığında ise bölgedeki önemli yapılara değinilmiştir. Bu tez de son kısımda Masumiyet Müzesi, Orhan Kemal Müzesi, Doğançay Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesi adlı yapılar ele alınmıştır. Bu yapıların her birinin tarih ve yapı sistemleri açıklanmıştır. Konuttan müzeye dönüşümü gerçekleştiren bu yapılarda mekansal dönüşüm aşamalarında gerçekleştirilen düzenlemeler ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeniden İşlevlendirme, Mekansal Dönüşüm, Konut, Müze.

GIVING A NEW FUNCTION TO HOUSING RESIDENCES CONVERTED INTO MUSEUMS IN PERA REGION

ABSTRACT

In this thesis, the houses converted into museums in the Pera Region within the scope of re-functioning are discussed. Even the introduction part of the thesis work consists of a total of 4 parts. In the introduction, the aim and scope of the study and its method are explained. In the second part of the study, the concept of refunctioning and the factors that require refunctioning are explained. Historical buildings need to be examined from different perspectives due to their changing function. These are examined under three main headings: historical and cultural factors, economic and environmental factors. Again, the points to be considered during the selection of functions that are suitable for the buildings were examined. These titles are the location of the building, its spatial and spatial suitability. After these points, the decision on the new function and the approaches to the building were determined. In the functional changes made, they consist of different areas according to the indoor and outdoor needs. For these reasons, some interventions are made in interiors, carrier systems and installation areas.

Apart from these, with the interventions on the exterior of the buildings, the processes of interventions in the immediate environment are explained by considering the structures as a whole in terms of their location. In the third chapter, the history of the Pera region and the historical residences in the region are discussed. Under the title of the history of the Pera region, important events witnessed by the Pera region from past to present were mentioned, and under the title of historical residences in the region, important buildings in the region were mentioned. In the last part of this thesis, the buildings named Innocence Museum, Orhan Kemal Museum, Doğançay Museum and Adam Mickiewicz Museum are discussed. The history and construction systems of each of these structures are explained. The arrangements made in the spatial transformation stages of these

buildings, which have been transformed from residence to museum, are expressed.

Keywords: Re-functioning, Spatial Transformation, Housing, Museum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
I. GİRİŞ	1
A. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı.....	2
B. Çalışmanın Yöntemi	3
II. KONUYLA İLGİLİ KAVRAMLAR	4
A. Yeniden İşlevlendirme Kavramı.....	4
B. Binaların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Faktörler	5
1. Tarihsel ve Kültürel Faktörler.....	5
2. Ekonomik Faktörler	6
3. Çevresel Faktörler	7
C. Yapıda Uygun işlev Seçimini Etkileyen Değerlendirme Kriterleri.....	8
1. Yapının Yeni İşlevine Uygunluğu (İşlevsel Kurgusu).....	8
2. Yapının Konumu.....	8
3. Yapıdan Mekansal Açından Uygunluğu	9
D. Yeniden İşlevlendirmede Mevcut Binaya Yaklaşımlar	9

1. Mekana Yapılan Müdahaleler.....	9
2. Taşıyıcı Sisteme Yapılan Müdahaleler	10
3. Tesisat Müdahaleleri	11
4. Cepheye Yapılan Müdahaleler.....	12
III. PERA BÖLGESİ.....	13
A. Bölgenin Tarihi	13
B. Bölgedeki Konutlar.....	15
IV. PERA BÖLGESİ'NDE MÜZEYE DÖNÜŞTÜRÜLEN KONUT	
ÖRNEKLERİ	21
A. Masumiyet Müzesi.....	21
1. Yapının Tarihi	21
2. Yapının Planı	22
3. Yapım Sistemi ve Malzeme	23
4. Cephe Özellikleri	23
B. Yapının İşlev Dönüşümü ve Yeniden Kullanımı	24
1. Yapı Sistemindeki Dönüşüm	24
2. Binanın Taşıyıcı Sisteminin İyileştirilmesi ve Güçlendirilmesi	26
a. Duvarlar	26
b. Döşemeler	27
c. Çatı	27
3. Mekansal Dönüşüm	27
a. Odalar	28
b. İdari Birimler/Ofisler	30
c. Lobi ve Resepsiyon Alanı	30
d. Islak Hacimler.....	31
e. Restoran, Kafe ve Toplantı Salonu.....	31

f. Sirkülasyon Alanları	32
g. Çağdaş Ekler	34
h. Malzeme	34
4. Aydınlatma.....	35
C. Orhan Kemal Müzesi	37
1. Yapının Tarihi	37
2. Yapının Planı	37
3. Yapım Sistemi ve Malzeme	38
4. Cephe Özellikleri	38
D. Yapının İşlev Dönüşümü ve Yeniden Kullanımı	39
1. Yapı Sistemindeki Dönüşüm	39
2. Binanın Taşıyıcı Sisteminin İyileştirilmesi ve Güçlendirilmesi	40
a. Duvarlar	40
b. Döşemeler	40
c. Çatı	40
3. Mekansal Dönüşüm	40
a. Odalar	41
b. İdari Birimler/Ofisler	43
c. Lobi ve Resepsiyon Alanı	43
d. Islak Hacimler.....	43
e. Restoran, Kafe ve Toplantı Salonu.....	44
f. Sirkülasyon Alanları	45
g. Çağdaş Ekler	45
h. Malzeme	46
4. Aydınlatma.....	46
E. Doğançay Müzesi	47

1. Yapının Tarihi	47
2. Yapının Planı	47
3. Yapım Sistemi ve Malzeme	48
4. Cephe Özellikleri	48
F. Yapının İşlev Dönüşümü ve Yeniden Kullanımı	49
1. Yapı Sistemindeki Dönüşüm	49
2. Binanın Taşıyıcı Sisteminin İyileştirilmesi ve Güçlendirilmesi	50
a. Duvarlar	50
b. Döşemeler	50
c. Çatı	51
3. Mekansal Dönüşüm	51
a. Odalar	51
b. İdari Birimler/Ofisler	53
c. Lobi ve Resepsiyon Alanı	53
d. Islak Hacimler	53
e. Restoran, Kafe ve Toplantı Salonu	54
f. Sirkülasyon Alanları	54
g. Çağdaş Ekler	56
h. Malzeme	56
4. Aydınlatma	56
G. Adam Mickiewich Müzesi	57
1. Yapının Tarihi	57
2. Yapının Planı	58
3. .Yapım Sistemi ve Malzeme	59
4. .Cephe Özellikleri	59
H. Yapının İşlev Dönüşümü ve Yeniden Kullanımı	61

1. Yapı Sistemindeki Dönüşüm	61
2. Binanın Taşıyıcı Sisteminin İyileştirilmesi ve Güçlendirilmesi	61
a. Duvarlar	61
b. Döşemeler	62
c. Çatı	62
3. Mekansal Dönüşüm	62
a. Odalar	62
b. İdari Birimler/Ofisler	64
c. Lobi ve Resepsiyon Alanı	64
d. Islak Hacimler	64
e. Restoran, Kafe ve Toplantı Salonu	64
f. Sirkülasyon Alanları	64
g. Çağdaş Ekler	65
h. Malzeme	65
4. Aydınlatma	66
V. DEĞERLENDİRME	68
VI. SONUÇ	72
VII.KAYNAKLAR	73
ÖZGEÇMİŞ	77

KISALTMALAR LİSTESİ

%	: Yüzde
°	: Derece
cm	: Santimetre
m	: Metre
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
m²	: Metrekare
y.y	: Yüzyıl

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.	Beyoğlu (Pera), Galata ve Tarihi Yarım ada Konumu.....	13
Şekil 2.	19 yy.'da Pera.....	14
Şekil 3.	Pera Bölgesi Yapılarından Görünüm -1-.....	16
Şekil 4.	Pera Bölgesi Yapılarından Görünüm -2-.....	17
Şekil 5.	Pera Bölgesi Yapılarından Görünüm -3-.....	18
Şekil 6.	Pera Yangını.....	19
Şekil 7.	İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi ve Masumiyet Müzesi.....	21
Şekil 8.	Bruckner Apartmanı, 1999-2003.....	22
Şekil 9.	Masumiyet Müzesinin Kat Planları.....	23
Şekil 10.	Masumiyet Müzesinin Dış Cephesi.....	24
Şekil 11.	Müzenin Dalgıç Çıkmazı Sokağı Üzerindeki Girişi	25
Şekil 12.	Sergi Odalarından Görünüm -1-.....	29
Şekil 13.	Sergi Odalarından Görünüm -2-.....	29
Şekil 14.	Sergi Odalarından Görünüm -3-.....	30
Şekil 15.	Müzenin Kafesi	31
Şekil 16.	Düşey Sirkülasyon.....	32
Şekil 17.	Yatay Sirkülasyon	33
Şekil 18.	Müzedeki Spiral Sonsuzluk.....	34
Şekil 19.	Müzenin Merdiveni	35
Şekil 20.	Müzenin Aydınlatma Sisteminden Görünüm.....	36
Şekil 21.	İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi ve Orhan Kemal Müzesi	37

Şekil 22.	Orhan Kemal Müzesinin Planı	38
Şekil 23.	Orhan Kemal Müzesi Dış Cephesi	39
Şekil 24.	Orhan Kemal'in Odası	41
Şekil 25.	Orhan Kemal'in Yazı Masası, Daktilosu ve Kitapları	42
Şekil 26.	Sergi Odasından Görünüm	42
Şekil 27.	Orhan Kemal'in Siyah Beyaz Fotoğrafları.....	43
Şekil 28.	İkbal Kahvesinin Görünümü	44
Şekil 29.	İkbal Kahvesinin Girişi	45
Şekil 30.	İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi ve Doğançay Müzesi	47
Şekil 31.	Doğançay Müzesi Kat Planları.....	48
Şekil 32.	Doğançay Müzesinin Dış Cephesi	49
Şekil 33.	Sergi Odalarından Görünüm -1-.....	52
Şekil 34.	Sergi Odalarından Görünüm -3-.....	53
Şekil 35.	Düşey Sirkülasyon -1-	55
Şekil 36.	Müzenin Aydınlatmasının Görünümü.....	57
Şekil 37.	İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi ve Adam Mickiewicz Müzesi.....	57
Şekil 38.	Adam Mickiewicz Müzesinin Kat Planları.....	59
Şekil 39.	Adam Mickiewicz Müzesinin Dış Cephesi.....	60
Şekil 40.	Sergi Odasından Görünüm	63
Şekil 41.	Adam Mickiewicz'in Temsili Mezarı	63
Şekil 42.	Düşey Sirkülasyon.....	65
Şekil 43.	Merdivenin Malzeme Görünümü	66
Şekil 44.	Koridordaki Pencereleler	67
Şekil 45.	Yapıların Değişim Tablosu	71

I. GİRİŞ

Tarihi yapılar bünyelerinde barındırdığı kültürel değerler ve zaman içerisinde kazandığı birikimler ile günümüzde var olmaktadır. Şehirlerdeki hızlı dönüşüm ve değişim özellikle konut olarak kullanılmakta olan tarihi binaların, şehirde ticaret alanları içerisinde kalmalarına neden olmaktadır. Aynı zamanda yaşam standartları ve ihtiyaçların değişmesiyle kullanılmayarak zamanla ilgisizlik ve çevre şartlarından dolayı yıpranmaktadır. Bu yüzden genellikle yapılar işlev değişikliği ile şehir yaşamının bütünü olarak devam ettirilmeye çalışılır. Korunabilmeleri ve kullanımlarını sürdürebilmeleri için yeni bir işleve sahip olmaları gerekmektedir (İslamoğlu, 2018).

Yeniden işlevlendirme kavramı, kültürel değeri önemli bir yapının korunması, şehir yaşamına katılması, tarihsel ve kültürel sürdürülebilirliğinin devamı açısından önemli bir yere sahiptir. Ancak yeni işlevle beraber yapının kültürel, sosyal, mimari ve çevresel etmenlere dikkat edilerek belirlenmelidir.

Çeşitli sebepler ile kullanılmayacak durumda yapıların yeni işlev kazanmasıyla beraber mimari, tarihi, kültürel ve sosyal değerlere sahip olan binaların kent hafızasındaki yerinin tekrar hayata katılması sağlanır. Böylece ekonomi yönünde fayda sağlanıp, tarihsel ve kültürel devamlılık sağlanmış olur. Mevcut bir binaya kazandırılacak işlevin belirlenmesi ve yeni bir işlev verilerek tekrar kullanımı yapının mekansal ve yapısal özelliklerine ait doğru analizlerin yapılmasını gerektirmektedir. Taşıyıcı sistem onarılmalı ve desteklenmelidir. Malzeme seçimleriyle iç ve dış mekan müdahalelerinde tarihi ve mimari bütünlüğün bozulmamasına özen gösterilmelidir. Yeni eklemelerde tarihi dokunun bütünlüğü, çevresi ve mekan ilişkilerinin dağılmayacağı tasarımlar yapılmalıdır. Yapılan bu eklemeler orijinal tasarımın önüne geçmemeli ve özgün yapıdan ayırt edilebilmelidir. Bunun yanında yapıya ait olduğu dönemin karakteristik unsurları da ilave edilebilir. Değişen ve gelişen istekler doğrultusunda tarihi ve kültürel değeri olan yapılar işlev değişikliğine uğrarken,

yapıların çağdaş gereksinimler doğrultusunda işlevlendirilerek kullanılması bu süreçte özgünlüğünün korunması vazgeçilmez bir durumdur (Tapan, 2007).

Bu çalışmada, yeniden işlevlendirme kapsamında Pera Bölgesindeki konuttan müzeye dönüşen yapılar ele alınacaktır. Yapıların yeniden işlevlendirme sürecinden önce, tarihi yapılarla ilgili kavramlar açıklanıp sonra yapıya yeni işlev kazandırıldıktan sonra yapının değerlerinin korunabilmesi adına değerlendirme kriterleri ile mevcut yapıya yapılan yaklaşımlar, dikkat edilmesi gereken maddeler, müdahale kararları ve müdahale edilmeden önce yapının özgünlüğün tespiti gibi ölçütler ifade edilecektir. Daha sonrasında ise bu yapıların tarihi ve mimari özellikleri tanıtılıp, yapıların işlev dönüşümü esnasında yapılan müdahaleler olan mekansal, yapısal, çağdaş ekler, malzeme ve aydınlatma irdelenerek, söz konusu yapıların özgünlüğünü ne derece koruduğu analiz edilecektir.

A. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı

Günümüzde kültürel ve sosyal bakımdan birtakım değişiklikler sonucunda yapısal gereksinimlerde değişime uğramaktadır. Bu nedenle yapılar zaman içerisinde işlevselliğini kaybedebilmekte ve yapılarda işlev değişikliği gündeme gelmektedir. Bu amaçla mevcut yapılar yeni işlev doğrultusunda tekrar inşa edilmekte, yıkmakta ya da işlev değişikliği yapılmaktadır. Yeniden işlevlendirme tarihi yapıların muhafaza edilmesinde ve devamlılığı açısından son dönemlerde sık başvurulan yöntemlerden biridir. Fakat bu yapıların mimari niteliği ve çevresiyle olan bağıny göz ardı edilerek gerçekleştirilen yeni işlevler yapının anlamına ve anısına zarar vermektedir. Bu çalışma kapsamında Pera Bölgesinde bulunan konuttan müzeye dönüştürülen yapılar ele alınacaktır. Yapıların yeniden işlevlendirme süreçleri açıklanmadan önce Pera Bölgesinin tarihi ve mimari özellikleri tanıtılıp sonrasında yeniden işlevlendirmede yapıların mevcut değerlerinin korunabilmesi için binaya yapılan yaklaşımlar, yeni işlevi belirlenirken göz önünde bulundurulması gereken noktalar açıklanacaktır. Daha sonrasında ele alınan Masumiyet Müzesi, Orhan Kemal Müzesi, Doğançay Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesi'nin mimari özellikleri tanıtılıp konuttan müzeye dönüşen bu yapıların dönüşüm sürecindeki müdahaleler olan mekansal, yapısal, aydınlatma, çağdaş ekler ve malzemeler irdelenip söz konusu yapıların

özgünlüğünü ne derece koruduğunu, dönüşümlerin ve eklerin uyum içerisinde olup olmadığı ortaya koyulacaktır.

B. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmanın amacı Beyoğlu/Pera bölgesindeki tarihi konut yapılarının yeni işlev kazandırılarak müzeye dönüştürülmesindeki uyumluluk ve uygunluk düzeyini irdelenip ortaya konulmasıdır. Bu amaçla çalışmaya başlanırken yöntem olarak literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda, güncellik açısından 2017 yılı ve sonrasında yapılan çalışmalar incelenmesine daha çok ağırlık verilmiştir. Çalışmanın konuyla ilgili daha önceki araştırmaların tez ve makaleleri araştırılmıştır. İncelenen yapılara ilişkin tarihi ve güncel fotoğraflar ile restorasyon projeleri bu araştırmanın ana prensiplerini oluşturmaktadır.

II. KONUYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

A. Yeniden İşlevlendirme Kavramı

Zamanla değişen yaşam biçimleri sosyal, kültürel ve ekonomi ile birlikte yeni işlevsel mekan ihtiyacını meydana getirmektedir. Yeniden işlevlendirme kavramı en basit şekliyle, yapıyı tadilatlarla yeni ihtiyaçlara uygun hale getirme şeklinde tanımlanabilir. (Burden, 2004). Bu tanımı daha net ifade etmek gerekirse, korunmaya değer bir yapının fiziki varlığını muhafaza ederek yeni bir işlev kazanmasının sağlanması durumudur. Yeniden işlevlendirme konusu tarihi yapılarda; yapının daha işlevsel olmasını, fiziki varlığının uzamasını ve geçmişle ilgili kültürel bağlarını ileriye taşınmasını sağlamaktadır.

Korunması gereken tarihi yapılara yeni işlev kazandırılırken dikkat edilmesi gereken önemli noktalar vardır. Bu noktalar Venedik Tüzüğü'nün 5.maddesinde açıklanmıştır: “Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir.” Bunun için bu çeşit bir kullanım arzu edilebilir, fakat bu nedenle yapının planı ya da süslemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir” (Venedik Tüzüğü, 1964). Tarihi bir yapıya yeni işlev verilirken orijinal özelliklerinin korunmasına ve o yapının bulunduğu bölgeye, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan katkı sağlanmasına özen gösterilmelidir. Konut, otel gibi işlevleri günümüzde de geçerli olan binalar ise bugün yapılan benzerlerinin konfor koşullarını sunmaktan uzak olduklarından, işlevsel olarak eskiyerek standart altı kalmakta, güncelleşme yapılmadığından zamanla harap olmaktadır (www.restoraturk.com, 2022).Özellikle bu yapıların içerisinde insanların yaşaması yapıları terk edilmiş duruma getirmekte aynı zamanda yıpranma süresini hızlandırmakta aynı zamanda harap olmaktadır.

Yeniden işlevlendirme yalnızca eski binaların yıkımından kurtarmak olarak değil de günümüze kazandırmak olarak bakılmalıdır.Yapıya yeniden işlev

kazandırma aşamasında çok fazla kural ve zorunluluk bulunmaktadır. Bu durum yapıya yeni işlev verilmesi konusunda birtakım kısıtlamaları da meydana getirmektedir.

B. Binaların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Faktörler

Yapılar zaman içerisinde özgün işlevlerini kaybetmektedir. Aynı zamanda işlevsel olarak yıpranmakta ve eskimektedir. Yeniden İşlevlendirilmeyi gerektiren nedenler üç ana başlık etrafında incelenmektedir:

- Tarihsel ve kültürel faktörler
- Ekonomik faktörler
- Çevresel faktörler

1. Tarihsel ve Kültürel Faktörler

Bir yapı yapıldığı dönemin kültürel, sosyal, ekonomik özelliklerini ve ait olduğu dönemin mimari konulardaki bilgilerini taşır. Bu yüzden yapılar malzeme, mimari ve diğer tüm özellikleri bakımından, yapıldığı dönem ile bulunduğu bölgenin kişiliğini yansıtır. İnşa edildiği dönemde, toplumun o zamanlardaki ihtiyaçlarını karşılayacak özellikler ile donatılmıştır. Fakat sonraki süreçte bu fonksiyonlara gereksinim kalmamış olabilir.

Buradaki önemli nokta, tarih belleğinin simgesi olan yapılarda, kavramların sürekliliğini sağlamaktır. Çünkü yapılar, yapıldığı zamanda, toplumun o dönemdeki ihtiyaçlarına yanıt verecek araçlar ile kuşatılmıştır. Ancak daha sonraki dönemlerde bu araçlara duyulan gereksinim değişebilir. Bu durumdaki yapıların yıkılıp yenisini yapmak yerine yeniden işlevlendirilmesi daha mantıklı bir hareket olmaktadır. Aksi takdirde yapının özgün işlevinin ve tarihteki yerinin toplumsal bellekte oluşturduğu yer silinmiş, yerine yeni bir veri girilecek belleğe dolayısıyla toplumsal kimliğe zarar vermiş olur (Kaşlı, 2009).

Mimari eserler yalnızca ekonomik değerlere bağlı olarak görülmemelidir. Bu yapılar kültür varlığının var olmalarını sağlayan değerleriyle beraber ele alınmalıdır. Koruma uygulamaları ise yalnızca yeterli eğitim almış, deneyim ve bilgiye sahip kişiler tarafından gerçekleştirilmelidir. Bu husus, koruma sürecinin

planlama, projelendirme ve uygulama aşamalarında görev alacak her türlü kurum ve kişi içinde geçerli olmalıdır (ICOMOS/T.M.M.K.B.2013).

2. Ekonomik Faktörler

Hızla artan nüfus artışı ve ekonomik hareketlilik arazi değerlerini etkilemekte, bu sebeple tarihi kentlerin fiziksel yapılarını değiştirmektedir. Bu yüzden kent merkezleri hizmet, ticaret ve diğer farklı sektörlerin baskılarına karşılık olumsuz yönde etkilemekte, tarihi öğeleri ve mimari yapıları oldukça zorlamaktadır. Bunun sonucunda en özgün haliyle korunan tarihi yapılar bile artık işlevlerini kaybetmekte ve yeniden işlevlendirilmek zorunda kalmaktadır (Yaldız, 2003).

Fiziksel ömrü devam etmekte fakat eski işlevini kaybeden yapıları yeniden değerlendirmek, aynı işleve sahip yeni bir yapı inşasından daha ekonomik olmaktadır. Genellikle, eski yapıların onarım ve yeniden kullanım maliyetlerinin, yeni yapı inşa etme maliyetlerine göre %50 ile %80 arasında daha düşük olduğu söylenebilir (Highfield, 1987). Aynı zamanda eski yapılara yeni işlev kazandırılarak kullanıma sunulması, kültürel, sosyal ve ekonomik anlamda ülkeye önemli katkılar sağlamaktadır. Tarihi yapıların yoğunlukla bulunduğu alanların turizm bölgesinde olması sonucunda bölgede yapıların büyük bir çoğunluğu yeniden işlevlendirilmektedir. Örneğin, Antalya Kaleiçi'nde bulunan yapılar günümüzde turizm sektörüne cevap vermek amacıyla konaklama, ticaret ve eğlence gibi ihtiyaçlara uygun olarak işlevsel değişikliğe gidilmiştir (Selçuk,2006).

Bir yapının yeniden işlevlendirme konusu ele alınırken, ekonomik faktörlerin olumsuz/olumsuz etkileri detaylı biçimde araştırılmalıdır. Kentlerde tarih boyu süregelen, kültürel-sosyal-ekonomik değişimler fiziki mekanlarda da farklılaşmalara sebep olmaktadır. Bu oluşum diğer anlamda yeniden üretme süreci olarak da tanımlanabilir. Yeniden üretim ise genel kapsamda mekansal ve toplumsal üretim süreci olmak üzere iki madde olarak ele alınabilir.

Yeniden üretim ise genel ifadeyle iç ve dışsal müdahaleler olarak iki başlıkta toplanabilir. İçsel müdahaleler doku içinde yaşayan kullanıcıların değişen ihtiyaçları şeklinde ortaya çıkmakta olan müdahalelerdir.

Dışsal müdahaleler ise kendi içerisinde ikiye ayrılır. Bunlardan birincisi doku çevresindeki alanlarda meydana gelen rant taleplerinin etkisidir.

İkinci tip müdahale ise planlar ile yapılan müdahalelerdir.

3. Çevresel Faktörler

Yeniden işlevlendirilecek bir yapının, çevresiyle düzeni ve ortak tarihi özellikleri dikkate alınarak gereksinim duyulan işlev yönünde yeniden yorumlanmalıdır. Bu nedenle yapıyı etrafından bağımsız değerlendirmemek gerekmektedir. Tarihi bir yapıya yeniden işlev kazandırılırken istenilen yeni işlevi yapının sahip olduğu fiziksel çevresine uyumlu olmak zorundadır. Yapının bulunduğu çevrenin kültürel özellikleri, topoğrafik yapısı, yakınındaki benzer işlevdeki yapılar, ihtiyaç ve eksiklikler ayrıntılı bir şekilde analiz edilmelidir. Değişim geçiren çevre şartlarına uygun olarak tarihi bir binaya çevresi ile uyumlu yeni işlevler verilmelidir. Böylece yapının, toplum hafızasındaki yeri muhafaza edilmiş olunur.

Yeniden işlevlendirme, hali hazırdaki binayı kullanmak yerine yıkılıp yeni bir yapının yapılması gereksinim duyulan binaların yıkımı sonucunda, harcanacak olan enerji, inşaat atıklarının kaldırılması ve bölgeden götürülmesi için gereken enerji genellikle petrol ve benzeri yakıtlardan elde edilecek, bununla beraber de dünyadaki enerji kaynaklarını azaltmış olacaktır. Bunun sonucunda ise bu işlemlerle meydana gelen atık gazlar nedeniyle çevre kirlenmesi oluşacaktır.

Yeni bir yapıyı inşa etmek için gerekli olan enerjiyi, yapı malzemelerinin elde edilişi ve hammaddeler için gerekli doğal kaynakların daha az kullanılması ve doğal çevrenin daha az kirlenmesi esasına dayalı bir üretim tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır (Selçuk, 2006).

Çevresel faktörler bir taraftan da değişiklik yapmama, ekonomik şartların uygun olmayışı, bakımsızlık, koruma politikalarında yaşanan kopukluk ve aksama ile terk etme ve boş bırakma gibi sebeplerle farklı tercih arayışı gerektiren göçlere neden olmaktadır. Fiziksel çevreyi olumsuz yönde etkileyen göçler, fiziksel çevreyi etkilediği kadar sosyal çevreyi de olumsuz yönde etkilemektedir.

C. Yapıda Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Değerlendirme Kriterleri

Her yapının kendine özgü sorunu ve fonksiyonu vardır. Bu sebeple her proje için binaya özgün çözümler üretilmelidir.

Bütün sebeplere dayanılarak yeni işlev belirlenmeden önce bunun üzerine kritikler alınarak 3 başlık altında toplanmalıdır.

- Yapının Yeni İşlevine Uygunluğu (İşlevsel Kurgusu)
- Yapının Konumu
- Yapının Mekansal Açından Uygunluğu (Mekansal ve Hacimsel Durumu)

1. Yapının Yeni İşlevine Uygunluğu (İşlevsel Kurgusu)

Yapının işlevsel kurgusunu irdelerken yalnızca kendi içinde değerlendirmemek gereklidir. Önemli olan yeni bir yapıya kazandırılacak işlevin çevreyle ne derece uyumlu olduğudur. İşlevini yitirmiş yapıya yeni bir işlev verilirken, kendine özgü mekansal ve işlevsel niteliğini belirlemek gerekir. Binalar, değişen kullanıcı ve gereksinimler nedeniyle ilk yapılış işlevlerini kaybetmekte ve güncel kullanımlara uygun olarak adapte edilmektedir (Douglas, 2006). Tarihi binalara da yeni işlev kazandırılacağı zaman yapının orijinalliğini bozmadan yeni işlevine uyum sağlaması kolaylaştırılmalıdır. Uyum sağlamadığı takdirde yapının fonksiyonları ile iç yapısı arasında bazı problemlerle karşılaşmaktadır.

2. Yapının Konumu

Bir binanın özellikleri, tasarımı ve işlevi her ne kadar başarılı olursa olsun; konumu ile işlevine uygun değilse, o binadan istenilen düzeyde sonuç alınamaz. Bu yüzden binanın konum ve işlevi birbiri ile bağlantılıdır. Bina aynı zamanda da etrafındaki yapılarla uyum içerisinde tasarlanmalıdır.

Binanın bulunduğu konum coğrafi özellikler bakımından da farklılık göstermekte ve tasarımı etkilemektedir. Örneğin soğuk iklimdeki bina tasarımı ile ılıman iklimdeki bina tasarımı birbirinden farklılık göstermelidir. Bu nedenle binanın konumu tasarımı ile işlevini etkilemektedir. Eğer deniz kenarı yazlık bir mekan ise kullanıcının ihtiyacı çerçevesinde tasarım yapılmalıdır (Kaşlı, 2009).

Yapının tasarımı ile işlevi ne kadar başarılı olursa olsun bulunduğu konum işlevine uygun değilse istenilen düzeyde verim alınmaz.

3. Yapıdan Mekansal Açıdan Uygunluğu

Yapıların işlevleri doğrultusunda planları tasarlanmaktadır. Kazandırılacak yeni işlevin mevcut planla uyumlu olması önemli bir noktadır. Yapıya verilen yeni işlev ile planı birbiri ile bağlantılı bir biçimde ilerliyorsa genel anlamda projenin olumlu olması muhtemeldir. Fakat bazı durumlarda yeni işlev doğrultusunda plana ilaveler yapılabilir. Yapılar ilk baştaki mimari niteliğinden ödün vererek farklı bir anlam kazanmış olacaktır.

Buna örnek vermek gerekirse bir okul belediye binasına dönüştürülebilir. Her iki yapıda ortak ihtiyaçları karşılayacağı için binalar özelliklerini kaybetmeden kullanılabilir. Ancak mekansal durumu karşılamayan yapılardan yapılan işlev değişikliği olumsuz olmaktadır. Tarihi bir yapıda yatayda ve düşeyde defalarca bölünerek otel gibi görünebilir ama bu defa ortada o bina kalmaz (Altınoluk, 1998). Bu şekliyle de yapının ana formunun ne kadar deforme edilip edilmeyeceği irdelenip yeni bir işlev kazandırma yolları tartışılmalıdır.

D. Yeniden İşlevlendirmede Mevcut Binaya Yaklaşımlar

Bir yapıya yeni işlev kazandırdıktan sonra, yapı-işlev uygunluğu ile ileride meydana gelebilecek zorluklar oluşmaması adına bir takım önlemler başta ele alınmalıdır.

Bu şekilde binanın yeni işlevi sağlıklı bir şekilde ilerlemiş olacaktır.

- Mekana Yapılan Müdahaleler
- Taşıyıcı Sisteme Yapılan Müdahaleler
- Tesisat Müdahaleleri
- Cepheye Yapılan Müdahaleler

1. Mekana Yapılan Müdahaleler

Yapıların işlevsel ömrünü tamamlamasıyla beraber, zamanın getirdiği yeni gereksinimlere göre işlev planlamaları yapılmaktadır. Yeniden işlevlendirme ihtiyaçları doğrultusunda mekana müdahaleler yapılmaktadır. Asma katlar, duvar

ekleme, birimler arası geçişler ve sirkülasyon alanları yapılması gibi uygulamalar, mekana yapılan uygulamalar alanına girmektedir. Bu nedenle tarihi yapılarda, mekana müdahale edilirken, özgün yapısından ve tasarımından büyük oranda farklılık göstermemesine özen gösterilmemelidir. Örneğin İstanbul'da Feshane binasında, iç mekanda ticari alanlar elde etmek amacıyla kolon akslarına uygun bölücü duvarlar eklenerek, plan şemasında küçük bir değişiklik yapılmıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi Dolapdere Kampüsü'nde hangar binasının derslikler için dönüştürülmesi sırasında aynı yöntemle mekansal bölünerek yeniden işlevlendirilmiştir (Selçuk,2006).

Yapılara yeni işlevler belirlenirken, mekanın bu duruma elverişli olmasına da dikkat edilmelidir. Yeni işlevde ihtiyaç bölümleri saptandıktan sonra bu ihtiyaçlar doğrultusunda yeni çalışmalara başlanmalıdır. Fakat bu değişimler yapılırken yapının orijinalinden uzaklaşmamalıdır.

Zaman aşımıyla birlikte binalar ihtiyaçları doğrultusunda işlevini değiştirerek mekansal çeşitliliğe uğrayabilmektedirler. Bu duruma çözüm olarak yapıya uygun yeni işlevi için planlama yapılmaktadır. Yapıya gerekli bölümler ve geçişler en iyi biçimde tasarlanmalıdır. Bu tasarım belirlendikten sonra ihtiyaç listesi doğrultusunda yapıda çalışmalara başlanıp gereken müdahaleler yapılmalıdır. Ek birime ihtiyaç duyulması halinde ara katlar oluşturulabilir. Fakat bu değişim ve eklemeler gerçekleştirilirken yapının özgünlüğünden uzaklaşmamalıdır.

2. Taşıyıcı Sisteme Yapılan Müdahaleler

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, yapıları strüktürel açıdan güçlendirilmesi gerekiyorsa ve kullanılabilmesi için güncel koşullara uyması gerekiyorsa, taşıyıcı sistemlere müdahale edilebilmektedir. Kolonlar, duvarlar, kat döşemeleri ve kiriş gibi strüktürel elemanlar müdahale kapsamındadır. Taşıyıcı sistemlere müdahale sırasında tarihi binaların doku ve materyaline zarar verilmeyecek bir şekilde uygulamaların yapılması gerekmektedir. Bu yönde ise duvarların zarar görmesi adına, yapının içerinden bağımsız asma katlar vb. ekler yapılabilmektedir.

Zaman içerisinde yapılarda çürümelerle beraber malzemelerde de bozulmalar meydana gelebilmektedir. Yeniden işlevlendirme amacıyla belirlenen

yapılar incelendikten sonra, günümüz işlevi için güçlendirilmeye ihtiyaç duyuluyor ise gereken müdahaleler yapılmalıdır. Sonradan binaya yapılan işlemlerde yapının kimliğine ve özgünlüğüne zarar verilmeden yapılmalıdır. Zemin oturmaları, seller, fırtınalar vb etmenler binaların yapıldığı dönemdeki yapısal dengesini kaybettirebilirler. Bununla birlikte strüktürel başlık altında toplanan taşıyıcı duvarlar, kolon ve kirişler güçlendirilecek liste içerisinde (Kona, 2015). Yapılan müdahalelerin deprem yönetmeliğe uygunluğu göz ardı edilmemelidir.

Bir binayı onarmak için herhangi bir yapısal ek düzenlenmesi gerektiğinde, bu temel ilkeler eserin yapısal sorunu ve mimari nitelik değerleriyle beraber yorumlanarak kullanılmalıdır.

3. Tesisat Müdahaleleri

Yeni işlev kazandırılan yapılarda bir diğer önemli nokta tesisat sistemidir. Yeni işlev uyum sürecine bağlı, ihtiyaçları karşılamak amacıyla tesisat sistemlerine müdahalede bulunmak yeniden işlevlendirme kapsamındadır. Kültürel ve tarihi açıdan önemli yapılarda, yeni işlevine uygun tasarlanan tesisat sisteminin uygulanması açısından güç olmaktadır. Bazı tarihi yapıların hali hazırdaki tesisat sistemleri yeniden işlevlendirme kapsamında istenilen amaç için uygunluğu çokta mümkün olmamaktadır.

Isıtma, havalandırma, aydınlatma ve tesisat sistemleri günümüz şartlarında yapılarda olduğu gibi geçiş bölmeleri, sıva altı uygulamaları ya da şaftları ile çözüme kavuşturulamamaktadır. Yapıların tarihi niteliklerine zarar vermeden tasarlanması ve buna uygun çözümlerinin yapılması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse Beyoğlu'ndaki Salt Pasajı'nda iç mekan aydınlatma sistemleri için gerekli kablolar sıva üstüne döşenerek tavan ve duvara müdahale edilmemiştir. Yapılara yeni işlev kazandırılırken, yapıların strüktürel bakımdan güçlendirilerek bugünün koşullarına uyarlanması için yapıların taşıyıcı sistemlerine müdahale edilebilmektedir. Yapıda eski ve yıpranmış tesisat sistemi ile karşılaşıldığında yenileme yapılmalıdır. Bu müdahaleler sağlanırken diğer yandan yapılan eklentilerin yapı için hem yabancılaşmaması hem de özgün yapıdan farklı olarak okunabilmesi sağlanmalıdır. Bu yüzden, yapının strüktürel

sağlamlaştırılmasında en yaygın yaklaşım, özgün malzeme ve tekniklerle güçlendirmedir.

Örneğin; İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde yer alan Saltı Pasajı evinde iç mekandaki aydınlatmalar için ihtiyaç olan kablolar sıva üstü döşenerek ve aynı zamanda eski döküm radyatörlere dokunulmayarak ana yapıya ait duvar ve tavana müdahale edilmemiştir (Kona, 2015), Bu şekilde de orijinalliğine sadık kalınmıştır.

4. Cepheye Yapılan Müdahaleler

Tarihi binaların cephelerine yapılan müdahalelerde, yapıldığı dönemin teknolojik olanakları da göz önüne alınarak, binanın mimari özelliklerinin ve özgün karakterinin bozulmamasına özen gösterilmelidir. Binalara yeni işlev verilirken cepheleri incelediğinde yapıldıkları döneme ait izler taşımaktadır. Bu nedenle yeniden işlev verilme aşamasında özgünlüğünü kaybetmemeleri gereklidir. Bunlar açık alanları kapatmak veya bölücü duvarlar eklemek gibi yenilikler olabilir.

Yeniden işlevlendirme süresince yapının cephelerindeki bozulmalara karşı müdahaleler yapılmalıdır. Ancak bu müdahaleler süresince yapının özgünlüğün kaybetmemesi sağlanmalıdır. Yeniden işlev kazandırılan yapıların cephelerine bakıldığında yapıldıkları döneme ait izler bulunmaktadır. Yapılacak olan tüm müdahalelerde kriter, anıtın özgün cephesini korumak ve gelecek kuşaklara aktarımını sağlamak olmalıdır (Yıldırım, 1999). Bu nedenle yeniden işlevlendirme aşamalarında yapının özgünlüğünü kaybetmemesi gereklidir.

III. PERA BÖLGESİ

A. Bölgenin Tarihi

Şekil 1. Beyoğlu (Pera), Galata ve Tarihi Yarım ada Konumu

Kaynak: (www.googlemaps.com, 2022)

Pera kelimesi, eski dil Yunanca'da "karşıda, öte yanda olmak" anlamına gelmektedir. Bölge ilk kurulduğu zamanlarda şehrin ana merkezi olan Sultanahmet ve Haliç çevresinden ayrı bir yerde olduğu için bu isimle anılmaktaydı. Pera adı, 1925'te resmi yazışmalardan çıkarıldıktan sonra gittikçe unutulur hale gelmiş, buna karşılık Beyoğlu adı güç kazanıp bölge anlamında da yaygınlaşmıştır (www.beyoglu.bel.tr.com, 2022). Günümüzde Beyoğlu diye adlandırılan Pera, kültürel ve etnik yapısının getirdiği özgün yaşam tarzıyla, İstanbul içerisinde her zaman kendine ayrı bir duruş sergilemiştir. Beyoğlu genel anlamda dar sokakları ve parselleriyle kentin dokusu açısından oldukça karmaşık olduğu söylenebilir. Bu doku içerisindeki İstiklal Caddesi ve bu caddeye paralel belli başlı cadde ve bulvarlara bakıldığında zaman oldukça yoğun ve zengin bir mimari dokuya sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 2. 19 yy.'da Pera

Kaynak: (tr.pinterest.com, 2022)

Pera, başlangıçta eğlence yerleri, ticarethaneler, okullar, müzeler ile lokanta ve otelleriyle kendine has bir kültürün yoğun biçimde yaşandığı ve ilk başlangıç noktasını oluşturduğu, Galatasaray ve Tünel arasındaki bölge sınırlandırılmıştır. Fakat sonraki dönemlerde bölgenin sınırları genişletilmiştir. 18. yüzyılda kuzeye doğru genişleyerek, güneydeki elçilikler ile Tünel Meydanı, kuzeyde ise Grands Champs (Taksim) mezarlığı ile sınırlı bölgeyi kapsamıştır. 20. Yüzyıla kadar Pera, Avrupalı ve Lövanten nüfusun getirdiği özellikler sebebiyle batılıların daima yakınlık gösterdiği bir bölge olmuştur. 20 yüzyılda ise cumhuriyetle gelen ve ülkenin nüfus yapısını etkileyen ekonomik ve sosyal değişim, bazı yazarların geçmişi irdeleyerek Pera bölgesine nostaljik yaklaşımla eğilmelerine neden olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi'nde ise 1950'lere kadar, tiyatro ve sinemaları, pastane ve lokantaları, mağaza ve sanat galerileriyle şehrin en seçkin semti haline gelmiştir.

50'ler sonrası hızlı kentleşme ve kırsal göç sonucu İstanbul'un hızla büyümesi, yeni yerlerin gelişmesi, eğlence merkezlerinin, ticaretin ve varlıklı ailelerin yeni gelişen çağdaş yeni merkezlere dağılımı ile toplumun kültürel değişimi bölgeye olan ilgiyi azaltmıştır.

B. Bölgedeki Konutlar

Tarihi gelişim sürecinde önemli bir yere sahip olan Beyoğlu diğer adıyla Pera bölgesinde 19. yüzyıl batılılaşma süreciyle yaşanan yenilik ve değişimler yapılarda da kendini göstermeye başlamıştır. Pera bölgesinde bu dönemle birlikte inşa edilen kargir konut yapılarının bir bölümünün bugüne kadar ulaşmış olmasıyla beraber, kültürel, ekonomik ve sosyal sebeplerle bölgedeki popülasyonun değişime uğradığı, farklı fonksiyonlarla kullanılan veya işlevini yitiren yapılarda muhafaza sorunları olduğu ve mahalle/sokak ölçeğinde doku bütünlüğünün bozulduğu açıkça görülmektedir. Günümüzde hala kullanılmakta olan yapıların çoğu 19. Yüzyılda inşa edilmiştir.

Şekil 3. Pera Bölgesi Yapılarından Görünüm -1-

Şekil 4. Pera Bölgesi Yapılarından Görünüm -2-

Şekil 5. Pera Bölgesi Yapılarından Görünüm -3-

1870’de meydana gelen büyük Pera yangınından sonra kargir malzeme bırakılmış; demir döküm ve taş kullanılmıştır. Asmalımescit Sokağı, Kumbaracı Yokuşu ve İstiklal Caddesi civarlarında cephe tasarımlarına ciddi önem verilmiştir. Yalnızca cadde üzerindeki yapılar değil, arka sokaklardaki binalar da dönemin üslubunu yansıtmaktadır.

Şekil 6. Pera Yangını

Kaynak: (img.piri.net, 2021)

Yine dönemin yazılı kaynaklarına göre 19. Yüzyılın ikinci yarısına kadar Pera'daki konutlar az katlı yapılar şeklindeydi. Bu yapılardan bir kısmı Tepebaşı (Petits- Champs) ve İstiklal (Pera) caddeleri boyunca ve bahçe içerisindeki büyük köşklere. Genellikle varlıklı ailelerin yaptırdığı ve 19. Yüzyılın yarısından sonra çıkarılan tüzük maddelerinden faydalanılarak ortaya çıkmış iki veya üç katlı yapılardı. Bu yapılar yeni imar durumuyla beraber geleneksel doku içerisinde apartmanlaşma sayılmasa bile yüksek katlı binalara geçişi yakınlaştırmıştır.

Pera'daki apartmanlar serbest planlamaya imkan sağlayan geniş parsellerle birlikte, Avrupalı aydınlardan sadece süsleme ve cephe düzeyinde ekilenmiş, değişiklikler plan şemasına yansımamıştır. 19. Yüzyılın sonlarında Pera bölgesinde apartmanlaşma İstanbul için henüz yeni olan apartmanlaşma olgusuna göre buradaki gelişmişliği kanıtlamaktadır. Avrupada da benzerlerine rastlanabilecek özellikte sıra evler ile bitişik apartmanlar gibi yeni ve farklı konutlar yapılmaya başlanmıştır. Bu yeni konutlar yalnız oturmak için kullanılıyor; yatma, yaşama, misafir ağırlama, pişirme ve temizlenme gibi farklı işlevlere yönelik mekânlara bölünüyordu, depo ve atölye gibi barınma dışında kalan mekânlar konuttan artık tamamen ayrılmıştı. (Soysal,1996)

İnşa edilen bu yapılar genellikle Pera'nın popüler ve zengin ailelerinin isimlerini taşımaktaydı.

IV. PERA BÖLGESİ'NDE MÜZEYE DÖNÜŞTÜRÜLEN KONUT ÖRNEKLERİ

A. Masumiyet Müzesi

Şekil 7. İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi ve Masumiyet Müzesi

Kaynak: (googlemaps.com, 2022)

1. Yapının Tarihi

İstanbul Beyoğlu, Firuzağa Mahallesi'nde bulunan Masumiyet Müzesi Orhan Pamuk tarafından 2012 yılında açılmıştır. Yazar Orhan Pamuk 1952 yılında İstanbul'da doğmuştur. Masumiyet Müzesi adlı romanını yazarken romanın müzesi için parçalar biriktirmeye başlamıştır. 1999 yılında ise Çukurcuma'daki Bruckner adlı apartmanı almıştır. Aynı yıl İhsan Bilgin'le çalışarak bu binayı kitapların ana karakteri Kemal'in aşk duyduğu Füsün'a ithaf ettiği bir müzeye çevrilmiştir. Kitapta da konusu geçen karakter Füsün'ün ölümden sonra ailesinin Çukurcuma'daki evini satın alıp binayı Füsün'a ait bir müze haline getirmiştir. Yazar aynı zamanda hikayesini Kemal'in ağzından anlatmakla kalmaz, evin çatı katında yaşadığını da aktarır. Edebiyat ile mimarlık tarihinde gerçek ile hayal ürününün birbiri ile bu kadar bütünleştiği bir öykü düşünmek zordur. Eser ve müze bu bakımdan çok başarılı sayılmaktadır.

Müze kitabın basıldığı tarihten dört yıl sonra yani 2012 yılında açılmıştır.

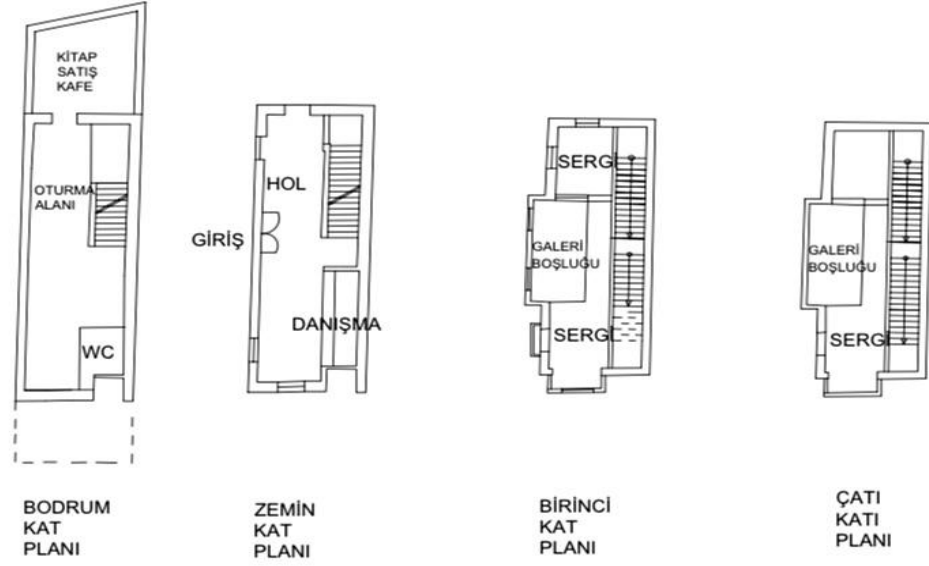

Şekil 8. Bruckner Apartmanı, 1999-2003

Kaynak: (www.arkitera.com, 2022)

2. Yapının Planı

Bina çatı katı, iki normal kat, zemin ile bodrum kat olmak üzere beş katlı bir yapıdır. İki farklı girişe sahip olan yapının, arka bahçeyle beraber, bodrumun bahçe kısmında kullanılan zemin katına Dalgıç Çıkma Sokağı'ndaki kapıdan, 1. ve 2. katlar ile çatı katına Çukurcuma Caddesi'ndeki kapıdan ulaşım sağlanmaktadır. Toplam beş katlı müzenin dört katında da sergileme alanları bulunmaktadır. Bu sergileme alanlarında Füsün'a ait takı, elbise ve benzeri eşyalar sergilenmektedir. Çatı katı 2. normal katın tavan hizasında kabul edilebilir. Bu katta yine roman kahramanı Kemal'in odası vardır ve romanın yazılma süreci sergilenmektedir. Binanın iki kenar aksında ana mekanlar, orta aksında servis hacimleri ve yatay sirkülasyonlar bulunmaktadır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Tüm bu katlara ulaşım merdiven ile sağlanmaktadır. Yapı bitişik nizam olup arka kısımdan bir bölümü zemine gömülüdür.

Şekil 9. Masumiyet Müzesinin Kat Planları

3. Yapım Sistemi ve Malzeme

Bina yapım sistemi olarak yığmadır. Yığma yapıların tasarımlarında planlar mümkün olduğunca simetrik olmalıdır. Bu bina için sağlamlaştırma uygulanarak hem muhafaza hem de koruma yapıldığı söylenebilir. Yapılan araştırmalar ve testler sonucunda güçlendirilmesine gerek duyulmuştur. Ayrıca gerekli onarım ve bakımları yapılarak binanın mukavemeti artırılıp rutubet ile dış etmenlerden uzak tutacak önlemler alınmıştır.

4. Cephe Özellikleri

Masumiyet Müzesi binası 20 yy. Başlarında yapılmış 3 katlı ve 3 cepheli bir yapıdır. Bina bitişik nizam apartman tipine dahil edilmektedir. Mevcut yapının dış cephesine bakım ve onarım yapılmıştır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Ancak mimar İhsan tarafından Bilgin binanın dış kabuğuna dokunulmamıştır. Yapı konumlandığı köşe parsel neticesiyle iki cepheden de ışık alabilme avantajına sahiptir.

Ayrıca bina Dalgıç Çıkma Sokak tarafından da belirli bir bölgenin bahçe için ayrılmış olması bir cephenin fazladan bir cephenin daha elde edilmesini

sağlamıştır. Bu şekilde bitişik nizam apartman tipleri arasında hava ve ışık almasıyla istisnai bir avantaj ve karakter kazanmış olmaktadır. Yapının 1. ve 2. katında çıkmalarda bulunmaktadır. Zemin ve 1. kat arasında kat silmesi vardır. Yapının rengi tarçın rengidir. Fransız balkonu ve pencere demirleri ile yağmur olukları bina aynı renk boyanarak bütünlük sağlamıştır.

Şekil 10. Masumiyet Müzesinin Dış Cephesi

B. Yapının İşlev Dönüşümü ve Yeniden Kullanımı

1. Yapı Sistemindeki Dönüşüm

Çukurcuma'da bulunan Brucker apartmanı 1999 yılında Keskin'ler ailesinin yaşamını sürdürdüğü bir yapı olmuştur. Binanın bulunduğu 1999 yılında yazar Orhan Pamuk tarafından romanının bir nesnesi olması amacıyla satın alınmıştır.

Mimar İhsan Bilgin ile yapılan toplantılar neticesiyle bina kabuğuna dokunmama ancak iç mekan kurgusu, merdiven boşluğu ile plan Şemasının değiştirilmesi kararına varılmıştır.

Binanın restorasyonu Türk mimarlar Cem Yücel, İhsan Bilgin ile Alman mimar Gregor Sunder-Plassman tarafından 2003 yılında tamamlanmıştır. Orhan Pamuk müzenin açılabilmesi amacıyla Masumiyet Vakfı adıyla mahkemeye başvurmuştur. 5 Őubat 2009 tarihinde mahkeme tarafından bu vakfın teciline karar verilmiştir. Müze açılışı ise 2012 yılında gerçekleşmiştir.

Binanın iki farklı girişi bulunmaktadır. Arka bahçeyle birlikte bodrum katın bahçe tarafını da kullanan zemin kata Dalgıç ıkmağı Sokağı zerindeki daire kapısından, 1. ve 2. normal katlar ile çatı katına ukurcuma Caddesi zerindeki apartman kapısından girilmektedir.

Şekil 11. Müzenin Dalgıç ıkmağı Sokağı zerindeki Girişi

Dalgıç Çıkmaızı Sokağı üzerinden binaya girildiğinde giriş holüne denk gelinir. Diğer mekanlara giriş holüne denk gelinir. Diğer mekanlara ulaşım buradan sağlanmaktadır. Giriş holünün solunda bilet gişesi sağında ise teşekkür duvarı yer almaktadır. Giriş alanından merdivenle indiğimizde müze dükkanı ve tuvaletlerle karşılaşmaktayız. 1. ve 2. katlarda sergi vitrinleri çözümlenmiştir.

Romanın baş kahramanı Kemal Basmacı'nın odası ve Orhan Pamuk'un çizimleri el yazıları ile farklı dillerde Masumiyet Müzesi romanları çatı katında yer almaktadır.

Yapı bünyesinde otopark alanı için yer bulunmamaktadır. Ancak yapının konumu itibariyle ulaşım yönünden bir problem oluşturmamıştır.

2. Binanın Taşıyıcı Sisteminin İyileştirilmesi ve Güçlendirilmesi

İstanbul Beyoğlu'nda bulunan Masumiyet Müzesi oturumu 60 m2 olan bir alanda yer almaktadır. Zaman içerisinde değişen işlev neticesiyle, binaya ana formunu olumsuz yönde etkilemeyecek biçimde bazı değişimleri yapılması uygun görülmüştür. Bu yeni işlev sürecinde ise bazı değişimlerin yapılması uygun görülmüştür. Bina tasarımı ise Gregor Sunder-Plassmann ve Cem Yücel'e aittir. Statik projesi Niyazi Parlar tarafından hazırlanmıştır.

Mimari proje MarS-Mimarlar tarafından projelendirilmiştir. Kullanımına müze binası olarak devam eden binada gereksinim duyulan içe mekanda da değişiklikler yapılmıştır. Yapının restorasyon projesinin temel ilkesi binanın dış kabuğunun tamir edilmesi, içerisinde orijinal plan şemasına mutabık olunarak yeniden kurgulanması, cephelerinin de aynen korunması ve yeni kurgudaki katlarının eski hizasında kalması zorunlu tutulmuştur. 2003 yılında kabuk restorasyonu ve içerideki iskeletin inşası tamamlanmıştır. Bina böylelikle galeri etrafında dönen ve merdivenle birbirine bağlanan bir sergileme alanına dönüşmüş olmuştur.

a. Duvarlar

Binaya belirlenen yeni işlevi için malzeme belirlenmesi ve uygulanılacak olan teknikler önemlidir. Bunun nedeni zamanla yenilenen malzeme çeşitleri ile teknik yöntemlerin farklılaşmasıdır. Yığma yapılarda kullanılacak birimler genellikle kullanımı kolay, basınç mukavemeti yüksek ve harç ile iyi uyum sağlar

nitelikte olmalıdır (Orton, A.). Mekanı düzgün bir biçimde ifade etmek ancak malzemeyi doğru seçmekle mümkündür. Tarihi yapılar da günümüze uyarlanırken güvenli bir biçimde özgünlüğü kaybetmemesi sağlanmalıdır. Masumiyet müzesinde binanın içi tamamen boşaltılarak modern müze işlevi ile uyumlu olacak biçimde tekrar uygulanması uygun görülmüştür. Yeni bir statik proje ile çelik iskelet inşa edilip ayakta kalan cepheler yeni iskelete bağlanmıştır.

Yapının yeni işlev kazanımında dar alanlardaki bazı duvarları kaldırılması uygun görülmüştür. Genişleyen bu odalara vitrin ve dolaplar yerleştirilmiştir. Bu şekilde sergi alanları rahat akıcı bir ortama kavuşmuştur.

b. Döşemeler

Döşemeler bilindiği yatay taşıyıcı elemanlardan biridir. Bina restorasyon süresi boyunca kapsamlı bir müdahale görmüştür. Bu nedenle yapının bir önceki işlev süresince bozulan döşemeleri güçlendirilip ahşap parke döşemesi uygulanmıştır.

c. Çatı

Mevcut yapının doğal çevre koşullarından korunabilmesi için çatı sistemi doğru bir biçimde ve bilgili kişiler tarafından yapılmıştır. Bu yapının çatısını kurtarmak için öncelikler onarım ve bakım yapılmış, zarar gören ahşap taşıyıcı sistemi ile örtü malzemesi tekrar yapılmıştır. Çatı sistemi olarak kırma çatı olup yer yer asma sistem kullanılmıştır. Malzemesi ise marsilya kiremittir. Çatının eğiminin %33 olduğu tahmin edilmektedir.

3. Mekansal Dönüşüm

Bir yapıya yeni işlev verilme aşamasında en önemli madde yapının mimarisine uygun görülen işlev kazandırmaktır. Yapının iç mekan sistemi ve yapının konumu açısından doğru seçimler yapılması önemlidir. Müze binasına girildiği zaman mekanın kendine ait özelliği insanlar için önemli bir izlenim yaratmaktadır. Müzelerin iç mekanlarında müze tarzını destekleyecek biçimde tasarımı yapılmalıdır. 50 m²'lik katlardan oluşan yapının konuttan müzeye dönüşümünde yeni işlev karşılaması için dar alanlardaki bazı duvarlar kaldırılmıştır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Restorasyondan önceki plan şeması ile güncel plan şemasında bina girişinin aynı olduğu görülmektedir. Müzenin

bütünü ve bir araya gelen nesnelerin biçimi, rengi, dokusu ve boyutu ile uyum ve görsel dengeye sahip mekansal bütünlük sağlamaktadır.

a. Odalar

Yeni işlev kazandırılan bazı yapılar bir takım değişiklikleri de beraberinde getirmektedir. Masumiyet Müzesi binasında ise bu durum binanın dış kabuğu taşıdığı kültürel değerler temel unsuru olarak korunmuştur. Ancak yapının yeni işlevi için mekan tasarımı eski sınıflandırılmasına sadık kalınarak bazı duvarları kaldırılmıştır. Daha açık ifade etmek gerekirse yapının restorasyon projesindeki temel ilke binanın dış kütlesi ve dış kabuğunun korunması, binanın içerisinde de plan şemasına bağlı kalınarak yeniden tasarlanması uygun görülmüştür. Bu bağlamda bina kabuğunda aynı şekilde korunması yeni işlevdeki döşeme kotlarının önceki hizalarında sabit kalması zorunlu kılmaktadır. Binanın içi tamamen boşaltılarak modern müze işlevi ile uyumlu olacak biçimde tekrar uygulanması uygun görülmüştür.

Normal katlar ile zemin kat planlaması, yapının 12.35 m uzunluğundaki kenarını üç ana aksa bölen bir kurguyla tasarlanmıştır. Kenardaki iki aks ile binanın iki cephesinde de hava ve ışık alan bir oda şeklindedir. İki kenar aksta ana mekanlar, orta aksta ise yatay sirkülasyon ve servis hacimleri bulunmaktadır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Ortadaki büyük aks ise mutfak, giriş, merdiven, wc ve aydınlık gibi birimleri bünyesinde toplanması amaçlanmıştır.

Katların bazı bölme duvarları tali bir durum için gerek duyulursa açılabilir duruma sahiptir.

Şekil 12. Sergi Odalarından Görünüm -1-

Şekil 13. Sergi Odalarından Görünüm -2-

Şekil 14. Sergi Odalarından Görünüm -3-

b. İdari Birimler/Ofisler

Müzelerde yönetim birimleri, ofisler, servis alanları, kafe, bahçe ve depo gibi farklı işlevlere sahip yardımcı mekanlar yer alabilmektedir. Ziyaretçilerin bilgi edinebilmesi ve müzedeki koleksiyon yönetimi açısından idari bölümler önemli bir konuma sahiptir. Masumiyet Müzesi'nde ayrı bir idari birim bulunmamakla beraber giriş katında bilet gişesi ve danışma bulunmaktadır. Müzeye girildikten sonra sol tarafta bir danışma ve ofis olarak kullanılan bir bölüm vardır.

c. Lobi ve Resepsiyon Alanı

Müze binasına girildiğinde giriş holü ile karşılaşılmaktadır. Diğer mekanlara dağılım bu bölümden sağlanmaktadır. Girişte lobiden sola dönüldüğünde bilet satış ile ofis, sağdaki merdivenlerden yukarı çıkıldığında

sergi alanları, aynı merdivenden de aŖađı inildiğinde kafe/kitap satıŖı b3l3ne ulaŖılmaktadır.

d. Islak Hacimler

M3zeye giriŖ yaptıktan sonra merdiven ile aŖađı kata ulaŖım sağlandığında kadın/erkek ıslak hacimleri alanları bulunmaktadır. Engelli kullanım alanı için uygun bir ortam alanı yoktur.

e. Restoran, Kafe ve Toplantı Salonu

Yapıya daha sonrasında tasarlanan ve eklenen bahçe b3l3m3n3n alt kısmında m3zeye ait bir kitap kafe bulunmaktadır. Burası m3zeye gelen ziyaretçiler tarafından hem kitap alınabilecek hem de kısa s3relidenlenme b3l3m3 oluŖturma amali tasarlanmıŖtır. Bu kısma ulaŖım m3zeye ait merdivenle sağlanabilmektedir. Ayrıca bu kısım engelli bireylerin ziyareti açısından uygun koŖullara sahip değildir.

Ŗekil 15. M3zenin Kafesi

f. Sirkülasyon Alanları

Müze yapıları, bünyelerinde birtakım birimleri barındıran komplike yapılardır. Müzeler içerisinde yer alan birimler oldukça çeşitlidir. Ancak genel ancak genel anlamda üç ana bölümde incelenmektedir. Bunlar sirkülasyon alanları, sergi alanları ile diğer mekanlardır. (Erdemir, 2014) Masumiyet Müzesi binasında asansör bulunmamaktadır. Ulaşım merdivenle sağlanmaktadır. Merdiven aşağıda yukarıda ahşap kaplamalı betonarme döşemelere oturan ve duvara paralel ve bağlantılı bir sisteme sahiptir. Ortadaki galeri boşluğunun etrafında yatay sirkülasyon yer almaktadır. Bu durum sergi için rahat dolaşma imkanı sağlamış ve müzenin getireceği kalabalığı desteklemektedir.

Şekil 16. Düşey Sirkülasyon

Şekil 17. Yatay Sirkülasyon

Yazar Orhan Pamuk ile mimar İhsan Bilgin ortak kararı ile yapının dış kabuğuna dokunulmamış ancak iç mekan kurgusu ile oda şemalarını ve merdiven şeklini değiştirilmiştir.

Yazar, katlar arasında sütun gibi devam eden bir boşluk oluşturmuş ve bu boşluğa döşemeye bakan spiral bir eleman yerleştirmiştir. Müzenin içindeki bilgilendirmelere göre bu spiral sonsuzluğu simgelemektedir (Sommer ve Erdem, 2015).

Şekil 18. Müzedeki Spiral Sonsuzluk

g. Çağdaş Ekler

Binanın restorasyonu esnasında çelik taşıyıcı kolonlar yerleştirilmiştir. Bu yapılan statik güçlendirmede yapının orijinalliğinden farklı olduğu gözlenmektedir. Bu bağlamda da yapılan bu ek hususunda herhangi bir tahribat gözlenmemiş, yaratılan bu farklı unsur korumaya değer diğer orijinal kısımların da vurgulanmasında rol oynamıştır.

h. Malzeme

İşlev değişikliği geçiren binalar yapıldıkları dönemin izlerini ve malzeme özelliklerini taşımaktadır. Kazandığı yeni işlev neticesinde ise kullanım gereksinimlerine göre bir takım yeni mobilya ve malzemeler belirlenmelidir.

Daha önce konut olarak kullanılan bina işlevini değiştirip müze binasına dönüşüm yaptıktan sonra mekan bilgisini doğru bir biçimde anlamak müzenin

geleceği için önem taşımaktadır. Bu nedenle de malzeme seçimini doğru ve işlevine uygun tercihler yapmak gerekmektedir. Teknolojinin de gelişmesi ile birlikte seçilen malzemeler farklılık göstermektedir. (Apaydın, 2007). Binaların yeni işlev kazanmasında önde gelen malzemeler demir, metal ve cam kullanımdır. Masumiyet Müzesi yapısının katları ahşap döşeme, duvarlarında koyu ahşap çerçeveli sergi vitrinleri, geri kalan duvarlarında açık renk boya, tavanlarında saten alçı boya kullanılmıştır. Merdiveni ahşap taşıyıcılı, aşağıda ve yukarıdan betonarme üzeri ahşap kaplamalı zeminlere oturmaktadır. Merdiven basamakları ve korkulukları ahşap, süpürgelik detayları ise lambri kaplamadır. Sergi hollerindeki korkuluklar ahşap çerçeveli malzemedir.

Şekil 19. Müzenin Merdiveni

4. Aydınlatma

Müze giriş yapılan andan itibaren ilk izlenim ziyaretçiler açısından oldukça önemlidir. İç mekan tasarımı kadar ortamın aydınlatmasının önemi büyüktür. Ancak uygun bir aydınlatma tercihi ile gelen ziyaretçilere mekandaki nesnelere daha net algılanması sağlanabilmektedir.

Müze içerisinin aydınlatması serginin genel konseptine uygunluk göstermelidir. Düşey ve yatay bağlantı noktaları, sergi alanına girmeden önceki mekânlar olduğundan aydınlık düzeyi çok farklı olmamalıdır (Erdemir, 2014, s.10). Bu alanlarda, çekici ve zarif bir atmosfer sağlamak adına şeffaflık önemli bir maddedir. Bununla beraber koridorlardaki acil durum levhalarının da aydınlatmasına özen gösterilmelidir. Masumiyet Müzesi konut yapısında kullanılan ve yapının doğal ışığını sağlayan pencereleri kapatılarak tamamen yapay ışık kullanımı tercih edilmiştir. Müze de nesnelere olduğu kısımlarda daha güçlü diğer kısımlarda daha düşük ışıklar kullanılarak sergi daha cezbedici hale getirilmiştir.

Şekil 20. Müzenin Aydınlatma Sisteminden Görünüm

C. Orhan Kemal Müzesi

1. Yapının Tarihi

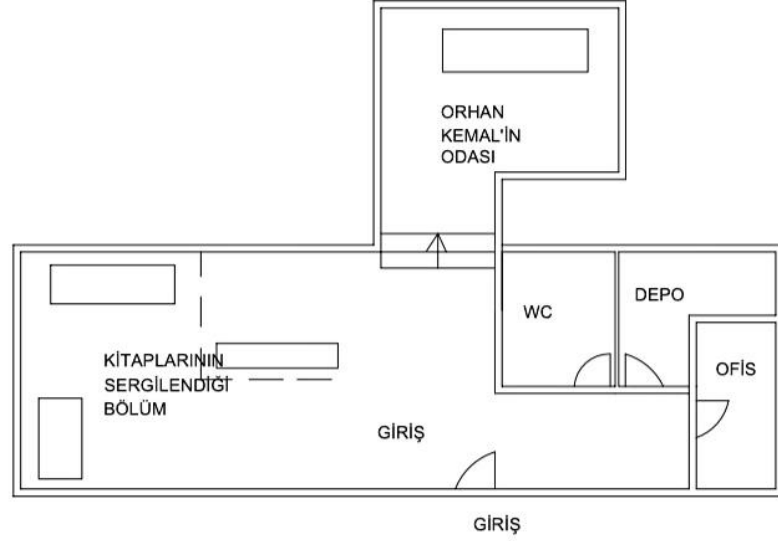
Şekil 21. İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi ve Orhan Kemal Müzesi

Kaynak: (www.googlemaps.com, 2022)

Orhan Kemal Müze'si İstanbul'un Beyoğlu ilçesinin, Kılıçalipaşa Mahallesi, Akarsu Yokuşu Sokağında bulunan ve Orhan Kemal Kültür Merkezi tarafından kurulmuş bir müzedir. Çok sayıda roman ve oyun yazısı bulunan Orhan Kemal 15 Eylül 1914'de Adana'da dünyaya gelmiştir. Müze bünyesinde Orhan Kemal'in eserleri, daktilosu, eşyaları, eşinin sakladığı fotoğraflar il çeşitli mektuplar sergilenmektedir. Ara Güler tarafından çekilmiş manzara fotoğrafları, Orhan Kemal'in bir çok eserinin ilk baskısı, yazarın kişisel eşyaları ve yüzünün maskesi de müze içerisinde yer almaktadır. Yazarın kaleme aldığı eserlerin ilk baskıları, Orhan Kemal adına yazılmış tezler ve makaleler, . Müze binası bir apartman dairesinde bulunmaktadır. Orhan Kemal daha önce bu dairede yaşamamıştır.

2. Yapının Planı

İstanbul Beyoğlu'nda bulunan müze binası plan şeması korunarak 2000 yılında faaliyete açılmıştır. Ön cephede ana caddeden bina girişinden merdiven ile çıkıldığında sokak kotunun üzerinde bina holü olarak kullanılan merdiven ve asansör bulunmaktadır. Müze içerisinde bir idari ofis, bir depo, tuvalet ve iki sergi odası bulunmaktadır. Bu birimlere dağılım giriş holünden sağlanmaktadır. Apartmanın caddeye bakan cephesinde, alt katında bir kafe bulunmaktadır. Müze ve kafe girişi birbirinden bağımsız iki ayrı girişten yapılmaktadır.

Şekil 22. Orhan Kemal Müzesinin Planı

3. Yapım Sistemi ve Malzeme

Günümüzde birinci katı müze olarak kullanılan yapı betonarme yapım sistemine sahiptir. 5 kat olarak tasarlanan yapı, zaman içerisinde belirli bağımsız bölümler ilave eklenmiş ve cephesinde bazı değişimler geçirmiştir. Binanın cumbaları ve pencere biçimleri net biçimde görülmektedir. Katların taşıyıcı sistemlerinin ve hafifletilmiş bölücü duvarlarının işleve uygun seçildiğini ifade edebiliriz.

4. Cephe Özellikleri

Konut yapısında müzeye dönüştürülmüş Orhan Kemal Müzesi'nin girişi Akarsu Yokuşu Sokağında yer almaktadır. Yapı tek bir bloktan oluşan 5 katlı bir yapıdır. Binaya bakıldığı zaman bitişik nizamdaki yapıya göre kot farkı olduğu görülmektedir. Yine çevresindeki bloklarla birlikte incelendiğinde binaların kat yüksekliği oranlarının uyumlu olduğunu söyleyebiliriz. Cephesindeki bütün mimari unsurların yapıldığı döneme çağrışım yapmaktadır. Binayı yatay biçimde saran dekoratif ve bezemeli taş konsol silmeler, zemine katta biçim ve karakter değiştirmektedir. Yapının zemin hariç diğer katlarındaki cumbaları ve altındaki işlemler göze çarpmaktadır. Dairesel çıkımlar yapıyı dengeleyip yumuşaklık kattığı görülmektedir. Cepheye bakıldığı zaman boz kahve rengi göze çarpmaktadır. Daha dikkatli incelendiğinde cumbaların altındaki beyaz işlemler

ve kabarmalar görülmektedir. Binanın geneli incelendiğinde üst katta bulunan silmeler, cumbalardaki uzun dikey pencerelerin yer aldığı gözlenmektedir. Binaya bakıldığında giriş kısmı net bir biçimde görülmektedir. Giriş kapısının üzerinde daha küçük boyutlarda simetrik Fransız balkon kapıları ve altında destekleyen payandaları bulunmaktadır. Ön cephede ortada, kenarları ahşap pervazlı ve çift kanatlı pencere açıklıkları binaya hoş bir uyum sağlamıştır. Bu pencerelerin süslemeli ferforjelerinin olduğu gözükmemektedir.

Şekil 23. Orhan Kemal Müzesi Dış Cephesi

D. Yapının İşlev Dönüşümü ve Yeniden Kullanımı

1. Yapı Sistemindeki Dönüşüm

İç mekan sisteminde herhangi bir değişiklik yapılmamış ayrıca duvarlarına da herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Kitap ve mektupların sergilendiği alandaki pencereler kapatılmış tuvalet ise mevcut yerini korumuştur. Konut işlevinde iken oda olarak kullanılan bölümler müze işlevinde ofis ve depo olarak

kullanılmaya başlanmıştır. Mevcut kapıların bir kısmı müzenin deposunda koruma altına alınmış, kitapların sergilendiği alandaki pencereler zarar görmeyecek şekilde kapatılmıştır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020).

2. Binanın Taşıyıcı Sisteminin İyileştirilmesi ve Güçlendirilmesi

Binalar yapıldıkları dönemin imkan ve geleneklerine göre inşa edilmektedir. Ancak ilerleyen zamanla birlikte doğal ve yapay nedenlerle bazı bozulmalar meydana gelmektedir. Bu bozulmaların onarılabilmesi için hasarın uzman kişilerce tespiti yapılmaktadır.

a. Duvarlar

Mekan tasarımlarını doğru yansıtabilmek için malzeme seçimi son derece önemlidir. Bu durumda da mekan analizini doğru yapmak gerekmektedir. Müze olarak işlevlendirilen bu iç mekanda duvarlar korunmuştur. Yapının taşıyıcı duvarları ile bölücü duvarları tuğla üzeri sıvadır. Ancak yer yer taş malzeme de görülmektedir.

b. Döşemeler

Döşeme tipi olarak betonarme kirişli döşemedir. Tavanı ile üzerindeki döşeme betonarme üzeri sıvalıdır. Müzenin Orhan Kemal'in odası olan kısım ile diğer odalar arasında döşeme farklıdır. Binanın giriş zeminde de taş malzemeye de yer verilmiştir.

c. Çatı

Yapının çatısının geleneksel teras çatı tipi olduğunu söylemek mümkündür. Çatıya erişim mümkündür ancak Orhan Kemal Müzesinin çatıyla bir bağlantısı bulunmamaktadır.

3. Mekansal Dönüşüm

Mekansal dönüşümde esas olan bir mekanın işlevinin diğerinin işlevini bozmadan düzenlenmesi ve mimari niteliği değerli yapılarda orijinal mekanlarının algısının devamı için yapının özgün özelliklerini arka planda bırakmayacak bir biçimde yaklaşım gerekmektedir. Yapının mekansal oluşum şeması, verilecek işlevle doğrudan bağlantılıdır ve belki de en önemli faktördür (Altınoluk, 1991). Günümüzde müze olarak işlevlendirilen yapı insanların yapı

içerisinde dolaşımı gerektiğinden bazı duvarları kaldırılmıştır. Özgün mekan kurgusuna bağlı kalınarak iç mekan düzeninde önemli bir değişiklik yapılmamıştır.

a. Odalar

Müze yapının zemin katında, yol kotunun üstünde yer almaktadır. Müzeye dört basamak çıkılarak ulaşılabilmektedir. Zemin katta iki sergi odası, giriş holü, bir ofis, bir depo ve tuvalet bulunmaktadır. Müzenin kapısında girdiğimiz zaman giriş holü bizi karşılamaktadır. Holün sol kısmında Orhan Kemal'in kitapları, siyah beyaz fotoğrafları ve anı eşyaları sergilenmektedir. Holün tam karşısında ise Orhan Kemal'in odası olarak düzenlenen bölüm bulunmaktadır. Burada ise yine kitapları, yatağı, daktilosu ve birkaç özel eşyasını görebilmek mümkündür. Planda Orhan Kemal'in eşyalarının ve yatağının sergilendiği oda ile diğer kısımlar arasında kot farkı bulunmaktadır. Giriş holünün tam sağında ise ofis bulunmaktadır. Ofisi solundaki bitişik oda depo olarak kullanılmaktadır. Buranın bitişiği ise ıslak hacimdir.

Şekil 24. Orhan Kemal'in Odası

Şekil 25. Orhan Kemal'in Yazı Masası, Daktilosu ve Kitapları

Şekil 26. Sergi Odasından Görünüm

Şekil 27. Orhan Kemal'in Siyah Beyaz Fotoğrafları

b. İdari Birimler/Ofisler

Müze yapılarında, koleksiyonlar hakkında bilgi, personellerle ile müze sisteminin sağlıklı işleyebilmesi için ofis birimleri önemlidir. Orhan Kemal Müzesine girdiğimizde sağa döndüğümüzde ofis birimi ile karşılaşmaktayız.

c. Lobi ve Resepsiyon Alanı

Orhan Kemal Müzesinde lobi ve resepsiyon alanı bulunmamaktadır. Danışma, soru sorma, ve bilgi alma gibi işlemler müze görevlisi tarafından yapılmaktadır.

d. İslak Hacimler

Müzeye girildikten sonra sağa döndüğümüzde deponun yanında ıslak hacim alanı bulunmaktadır. Dışarıdan kullanıma açık olmayan bu alanın zemin ve

duvarları seramik kaplı tavanı silikon boyadır. Islak hacmin kullanımı engelli bireyle için uygun olduğu sđylenbilir.

e. Restoran, Kafe ve Toplantı Salonu

Bir zamanlar edebiyat dđnyasının topladığı yer olarak bđyđk 6neme sahip İkbal Kahvesi 6nceleri Nuruosmaniye caddesi 6zerinde yer almaktaydı. Sonraları Cihangir'de Orhan Kemal'in oğlu Işıık 6đđt6đ tarafından anma kahvesi olarak buraya taşınmıştır. Burada aynı zaman kitap satışı da yapılmaktadır. Ticaret ama6lı da kullanılan İkbal Kahvesi'nin girişi Akarsu Yokuşu sokağında yer almaktadır. Burası kuzey y6nünde bitişik nizam yapı ile kapalıdır ve sokak kotunun altında yani yarı bodrum vaziyettedir. Birka6 basamak ile girilebilen bu b6l6m a6ık renk seramik kaplama, duvarları ve tavanı al6ıdır.

şekil 28. İkbal Kahvesinin G6r6n6m6

Şekil 29. İkbal Kahvesinin Girişi

f. Sirkülasyon Alanları

Yeniden kullanıma sunulacak yapının müze işlevi gereğince, mekanlar arası geçişi kolaylaştırmak için dolaşım sistemlerinin düzenlenmesi ve basitleştirilmesi hem de işletmenin verimi açısından önemli adımlardan biridir. Dolaşım elemanlarının mekan içindeki bir diğer önemli yeri, mekan içinde dolaşım ile birlikte sağlanan mekan deneyimidir. (Kaşlı, 2009) Müze yapısı içinde sanat eserlerini saklayan koridorlar ve boş odalar olmamalıdır. Ziyaretçilere açık, onların rahat dolaşımını ve incelemelerini sürdürecektir, sıcak ve samimi bir dolaşım sistemi içermeleri gerekmektedir.

g. Çağdaş Ekler

Yapıya ek herhangi çağdaş bir ek bulunamamış ve detaylı bilgiye ulaşılammıştır.

h. Malzeme

Tarihi bir çevrede işlev değişikliğinde, yaklaşım yönteminin sonuç ürününün tarihi doku ile uyum içerisinde olmasına dikkat edilmelidir. Yapının iç mekan tasarımını doğru tanımlamak adına malzeme seçimi önemlidir. Orhan Kemal Müzesinin dönüşümde ciddi bir değişikliğe gidilmemesi ve yapının önceki işlevi arasındaki farklılıklar detaylar ile malzeme farklılıklarına dayanmaktadır. Yapının zemin katında yer alan müzenin girişinde açık renk seramik diğer sergi odalarında ve ofis biriminde parke kullanılmıştır. Duvarlar ile tavan ince sıva ile alçı, binanın giriş kısmının duvarlarında katkılı sert sıva olduğunu söyleyebiliriz. Sergi odalarının döşemeleri ahşap kaplama, giriş, hol ve tuvalet seramik kaplamadır. Yapının dış ve iç cephelerinde pencere ve kapı sövelerinde boya ve sıva kullanılmıştır. Tavanını saran açipan bulunmaktadır. Müzede ahşap ağırlıklı malzemenin kullanıldığı görülmektedir. Giriş kısmının duvarlarında katkılı sert sıva

4. Aydınlatma

Müze dekorasyonun en önemli noktalarından biri de aydınlatmadır. Müzelerde kullanılan ışık kaynakları değiştirilerek yapı veya sergilenen eserlerin ziyaretçiler üzerinde uyandırdıkları etkiler rahatlıkla değiştirilebilmektedir. Müzedeki objelerin ziyaretçilere en doğru biçimde yansıtılabilmenin yolu doğru ışık kullanımındır. Orhan Kemal Müzesinin aydınlatması genel müze konseptine uyumlu bir şekilde tercih edilmiştir. Sergilenen objelerin bulunduğu alanlar ile önceki mekanların aydınlık düzeyi birbirinden farklıdır. Bu nedenle müze objelerinin doğru algılanması konusunda aydınlatma aracının başarılı bir biçimde kullanıldığını söyleyebiliriz.

E. Doğançay Müzesi

1. Yapının Tarihi

Şekil 30. İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi ve Doğançay Müzesi

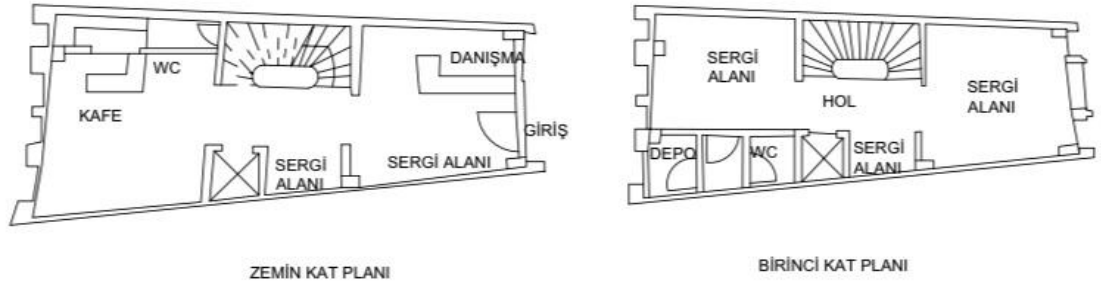
Kaynak: (www.googlemaps.com, 2022)

İstanbul Beyoğlu Hüseyinağa Mahallesinde bulunan Doğançay Müzesi 2004 yılında ziyarete açılmıştır. Ünlü ressam Adil Doğançay'ın oğlu olan Burhan Doğançay 1929 yılında dünyaya gelmiştir. Sanat eğitimini de babası ve Arif Kaptan'dan almıştır. Müze, Burhan Doğançay tarafından kendisi ve babası Adil Doğançay'a hitaben açılmıştır. Soyut sanatın önemli eserlerinden Burhan Doğançay'ın çeşitli ülkelerde sergiler düzenlemiştir. Sanatçı sonrasında kendi eserlerini sergilediği kişisel sanat müzesini açmıştır. Müzenin amacı ise Türk sanatını yabancı ve yerli ziyaretçilere tanıtılabilmektir. Müzede Burhan Doğançay'ın eserleri ve İstanbul'dan esinlendiği fotoğraflarını barındıran 97 parça koleksiyon bulunmaktadır. Ayrıca, sanatçının babası olan ressam Adil Doğançay'ın (1900-1990) natürmort ve manzara resimlerinden oluşan toplam 43 sanat yapıtı da müze koleksiyonu arasında yer almaktadır (Akçe, 2011).

2. Yapının Planı

Doğançay Müzesi binası, giriş ve zemin ile toplam 6 katlı bir yapıdır. Toplam 300 m²'lik bir alana sahip müzenin giriş katında arşiv, danışma, tuvalet, küçük bir sergileme alanı ve eser deposu bulunmaktadır. Müzenin girişinin sağında danışma alanı bulunmaktadır. Sol tarafta küçük bir sergi bölümü bizi karşılamaktadır. Bu kısımda müze hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Buranın devamında yapının çekirdek kısmı bulunmaktadır. Asansör ve ve merdivenden sonra tuvalet ve müzenin kafesi bulunmaktadır. Diğer iki katında

sergi salonları, en üst katta ise yönetim ofisi ve sanatçı Burhan Doğançay'ın odası bulunmaktadır (Akçe, 2011).

Şekil 31. Doğançay Müzesi Kat Planları

3. Yapım Sistemi ve Malzeme

19 yy. a ait binanın yapım sistemi yığmadır. Yapının restorasyonu ile birlikte yığma duvarlar güçlendirilmiş ve onarımları sağlanmıştır. Bu çalışma ile beraber de yapının deprem dayanımı eskisine göre daha sağlam bir vaziyete getirilmiştir.

4. Cephe Özellikleri

Sanat evi olarak geçen Doğançay Müzesinin girişi Balo Sokak üzerinde yer almaktadır. Bina art nouveau mimari üslubunda tasarlanmıştır. Restorasyon tekniği olarak yenileme yapılmış ve bu bakımdan özgün halinde olduğu söylenebilir. Restorasyon çalışmalarında yapının eski cephe fotoğraflarından yararlanılmıştır. Bu nedenle eski işlevindeki cephesinin malzeme ve dokusunu müze işlevinde de görülmektedir. Cephesindeki tüm mimari öğeler yapının ait olduğu döneme çağrışım yapmaktadır. Binayı yatay biçimde saran dekora tif taş konsol silmeleri zemin katında biçim ve karakter değiştirmiştir. Giriş kısmı da bu akımın özellikleri zarif kıvrımlı geometrik form ve bezemelerle ifade edilmiştir. Art Nouveau mimarisinde dış cephelerde karşılaşılan özellikler süslemelerdir (Rona, 1997, s. 141-142). Yapıldığı dönemin en önemli özelliklerinde bitkisel motifler ve hayvan figürleri cephede göze çarpmaktadır. Pencere çıkmaları net

biçimde görülmektedir. Pencerelerin profilli pervazları ve denizlik altında süslemeler mevcuttur. Yapının cumbalarında bulunan asma filizleri, ritmik motifler ve kadın heykeli figürleri mimarın kişisel zevkin, estetik bir biçimde yansıtmaktadır. Geçirdiği dönüşüme rağmen detaylara bakıldığında yapının ait olduğu dönemi görmek ve okumak mümkündür. Bu bakımdan cephenin eklektik bir ifadesi olduğu söylenebilir.

Şekil 32. Doğancılar Müzesinin Dış Cephesi

F. Yapının İşlev Dönüşümü ve Yeniden Kullanımı

1. Yapı Sistemindeki Dönüşüm

Konuttan müzeye dönüştürülen yapının 150 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Yapının restorasyon projesi mimar İrem Erez tarafından hazırlanmıştır. Binanın restorasyonu 1999 ile 2004 yılları arasında yapılmıştır. Bu çalışmalarda binanın cepheleri orijinaline bağlı kalınarak muhafaza edilmiş,

temizlenmiş ve iç kısımları yenilenmiştir. Müzenin şuan ki mimarı Bülent Arifoğlu, 2008 ile 2011 yılları arasında sergi alanlarının tekrar planlanması gibi bazı düzenlemeler gerçekleştirmiştir. İç duvarlarda yapılan düzenlemelerde sergileme öğeleri için nişler oluşturulmuş ve kapılar sökülerek kaldırılmıştır. (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Katların bazı bölme duvarları tali bir durum için gerek duyulursa açılabilir duruma sahip şekilde tasarlanmıştır.

2. Binanın Taşıyıcı Sisteminin İyileştirilmesi ve Güçlendirilmesi

Doğançay Müzesi, İstanbul Beyoğlu'nda bulunan konuttan müzeye dönüştürülen bir yapıdır. Yapının yeni işlev saptandıktan sonra restorasyon çalışması yapılmıştır. Yapının dış cephesine müdahalede sağlamlaştırma ve temizleme düzeyinde yapılmıştır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Döşeme, tavanlar, kaplamalar ve duvarlar sıva olarak restorasyon projesine göre yapılmıştır. Bu çalışmayı mimar İrem Erez yürütmüştür.

a. Duvarlar

Yapı 2004 yılında Doğançay Müzesi olarak hayat bulmuştur. 1861 yılında yığma olarak inşa edilen yapının mimarı bilinmemektedir. Müzenin eserlerin giriş katında bölücü ve duvarlar üzerinde, giriş katında oluşturulan nişler içerisinde, diğer katlarda ise kaide üzerinde sergilenmiştir. Pencereler içeriden kapatılmasına karşın yapının dış cephe görünümüne zarar verilmemiştir (Bektaş & Yalçınkaya, 2020).

b. Döşemeler

Müze binasının cephesi haricinde tüm mimari elemanları detaylı bir onarım görmüştür. Bu sayede yapının kültürel kimliği kaybolmadan detaylı bir restorasyon çalışması ile yeniden hayata kazandırılmıştır. Yapının restorasyonu sırasında tüm eski döşemeler ve iç duvarlar kaldırılıp aslına göre yeniden düzenlenmiştir. (Bektaş & Yalçınkaya, 2020).

Döşeme olarak zemin oturan döşeme olarak kabul edilmektedir. Tavanı ise volta döşemedir. Eski işlevi konut olarak kullanılan yapının, plan şeması bozularak, sonradan ilave edilen muhdes bölümle sayesinde müze görünümüne kavuşmuştur.

c. Çatı

Tarihi özelliği bakımından önemli yapıların doğal çevre koşullarından muhafaza edilebilmesi için çatı sistemlerinin uzmanları tarafından yapılması gerekmektedir. Bir kısmı hasar görmüş çatının ilk tasarımdaki bütünlüğüne kavuşturmak amaçlanmıştır. Sonrasında ofis bölümü olarak kullanılan yapının son katı yapının mimarisinden uzak bir görünüm alarak betonarme kat ilavesi yapıp üzeri kapatılmıştır. Çatı kaplama malzemesinin düz saç kaplama olduğunu söyleyebiliriz.

3. Mekansal Dönüşüm

Yapılara yeni işlev verilirken müze yapıların tasarım ölçütlerine uyması gerekmektedir. Bu bakımdan Doğançay Müzesinin iç mekanlarının birçoğu yeniden oluşturulmuştur. Türkiye'nin ilk çağdaş kişisel sanat evi olan Doğançay Müzesi ikinci derece tarihi eser sayılan, yüz altmış yıllık konut yapısından müzeye dönüştürülmüştür. Konuttan müzeye dönüştürülen bu yapının müze ihtiyaçları doğrultusunda bir takım mekan düzenlemelerine ihtiyaç duyulmuştur. Yapının yeniden kullanımında koruma, onarma, taşıyıcı sistem güvenliği ve zemin mekaniği gibi tüm çalışmalar ve eklemeler bilimsel verilerce yapılmıştır.

a. Odalar

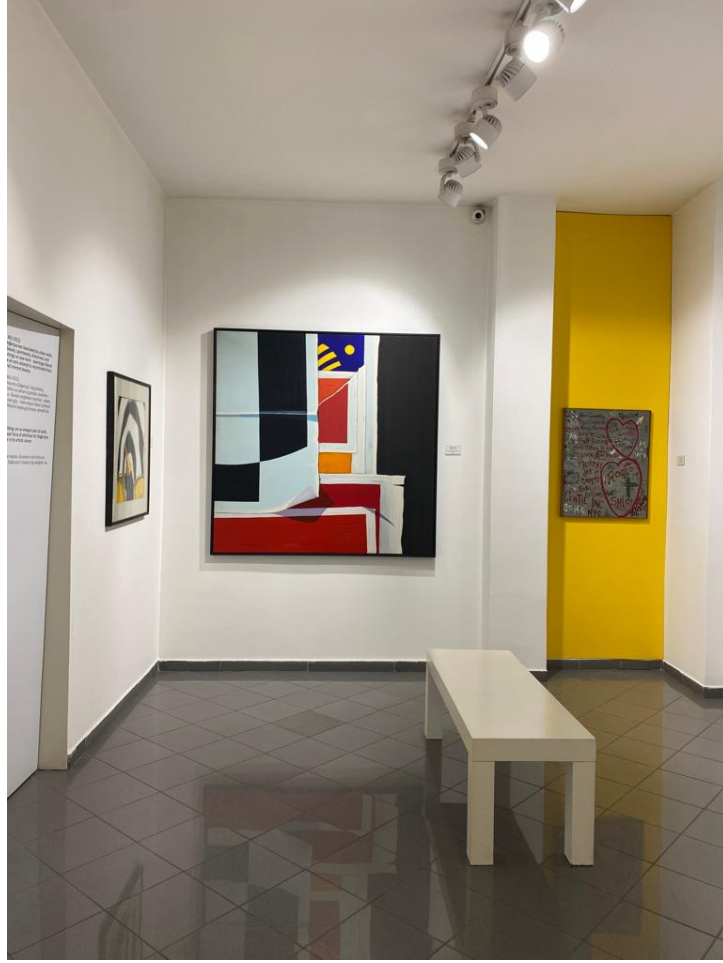
Yapının iç mekanları ve odaları müze tasarım ölçütleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Giriş katı, birinci, ikinci ve üçüncü katlarında sergi alanları, dördüncü katında ofisler olacak şekilde düzenlenmiş, bodrum katına müze deposu alınmıştır. Müzenin çatı katı ofis olarak, bodrum katı ise depo olarak kullanılmaktadır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Müzenin ziyaretçilere açık olmayan bölümü dördüncü katındaki ofisleri ile bodrum katındaki depodur. Müzenin birinci ve ikinci katında Burhan Doğançay, üçüncü katında ise Adil Doğançay'ın eserleri sergilenmektedir. Yapının zemin katında müzeye gelen ziyaretçilerinin dinlenebilmesi için bahçe alanının bir bölümü kapatılarak oturma alanı düzenlenmiştir.

Şekil 33. Sergi Odalarından Görünüm -1-

Şekil 4.28: Sergi Odalarından Görünüm -2-

Şekil 34. Sergi Odalarından Görünüm -3-

b. İdari Birimler/Ofisler

Müzeler giriş bölümünden itibaren ilgi uyandıran bir plan sisteminde olmalıdır. Müzelerde iletişim yönetim sistemi ile sağlanabilmektedir. Doğançay Müzesinin idari ve ofis birimleri yapının en üst katında çözümlenmiştir.

c. Lobi ve Resepsiyon Alanı

Müzeye girildiğinde sağımızda danışma bölümü bizi karşılamaktadır. Danışmanın tam karşısında küçük bir sergileme alanı bulunmaktadır. Bilgi alma, bekleme ve yönlendirilmek için bu alandan yararlanılmaktadır. Binanın diğer katlarına ulaşımını sağlayan asansör ve merdiven bu bölümün arkasındadır.

d. Islak Hacimler

Doğançay Müzesinin giriş katı ve birinci katında tuvalet bulunmaktadır. Müzenin zemin katındaki tuvalet boyutlarından dolayı engelli bireylerin

kullanımı için uygun değildir. Zemin katta yer alan tuvalet ziyaretçiler için birinci katta bulunan ise müze görevlileri için ayrılmıştır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Bu alanın zemininde açık renk seramik tavanında ise sıva ve boya kullanılmıştır.

e. Restoran, Kafe ve Toplantı Salonu

Doğançay Müzesinin zemin katında danışma, sergi alanları ve kafe bulunmaktadır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Giriş katının koridorunun sonu kafe bölümü ayrılmıştır. Arka kısmındaki alanı kapatılarak kış bahçesine çevrilmiştir. Bu alan engelle ziyaretçilerin kullanımı için uygun değildir.

f. Sirkülasyon Alanları

Müze yapısı içinde farklı işlevlerdeki bölümleri ya da sergi alanlarını birbirine bağlayan, yatay ve düşey geçişlerin sağlandığı merdiven, asansör ya da bağlayıcı bölmeler gibi bileşinlerden oluşan alanlardır (Matthews G., 1991).

Müzenin üst katlarına ulaşım merdiven asansör ile sağlanmaktadır. Binanın boyutları dar ve küçük olmasına rağmen sergilenen eserler akıcı ve düzenli bir sirkülasyon alanı ile sağlanmaktadır. Ziyaretçiler ile müze görevlileri aynı sirkülasyon alanını kullanmaktadır. Müze binası engelli bireylerin kullanımı için uygun ancak giriş katında bulunan oturma alanına merdiven ile geçiş sağlandığından engelli bireyler için erişim uygun değildir. Katlar arasındaki asansör kullanımı ve sergi katlarına ulaşım engelli ziyaretçiler için uygundur.

Şekil 35. Düşey Sirkülasyon -1-

Şekil 4.31: Düşey Sirkülasyon -2-

g. Çağdaş Ekler

Yapıya ek herhangi çağdaş bir ek bulunamamış ve detaylı bilgiye ulaşılammıştır.

h. Malzeme

Müzelerin sağlıklı bir biçimde işlevini sürdürebilmeleri için bazı tasarım ölçütleri bulunmaktadır. Mekanın zemin ve tavanı ile oturma ve sergileme alanında kullanılan malzeme, renk ve doku seçimi önemlidir. Bu yapıda genellikle döneminin yapım sistemine göre doğal yapım malzemeleri tercih edilmiştir. Doğançay Müzesinin giriş katında zemin beyaz ve mat dokulu döşeme sergileme alanlarında ise saten alçı ve beyaz boya kullanılmış bazı bölümlerinde gri renk seramik kullanılmıştır. Müzede beyaz renk ağırlıklı kullanılsa da bazı kısımlarda sarı renk görülmektedir. Bu da mekana hareket ve canlılık kazandırmıştır. Müze tavanlarında perlitli alçı sıva uygulanmıştır. Merdiven korkulukları değiştirilmiş ve yapının zeminine seramik döşenmiştir (Bektaş & Yalçınkaya, 2020) . Ahşap malzemedan yapılmış beyaz renginde oturma takımları tüm sergileme katlarında görülmektedir. Yapının merdiveni ise betonarme taşıyıcılı, altta ve üstte betonarme kirişli döşemelere oturan, mermer kaplama, alüminyum malzeme korkuluklu ve süpürgeliği mermer kaplamalı ve duvara bağlantılıdır.

4. Aydınlatma

Aydınlatma, sergilenen objeleri ziyaretçilerin kavramasında ve ortam ile bütünlük sağlayarak atmosferin hissedilmesinde en etkili yollardan biridir. Müzelerde önemli tasarım ölçütlerinden biri de aydınlatmadır. Doğançay Müzesi içerisinde, sanat eserlerini güneş ışınları ve doğal aydınlatmanın yıpratıcı etkisinden koruyabilmek adına pencere açıklıkları panel ve perde ile kapatılmıştır. Yapay aydınlatma ögesi olarak tavanda şerit şeklinde floresan aydınlatmalar kullanılmıştır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Müzedeki prizler kapatılmamış açıkta bırakılmıştır.

Şekil 36. Müzenin Aydınlatmasının Görünümü

G. Adam Mickiewicz Müzesi

1. Yapının Tarihi

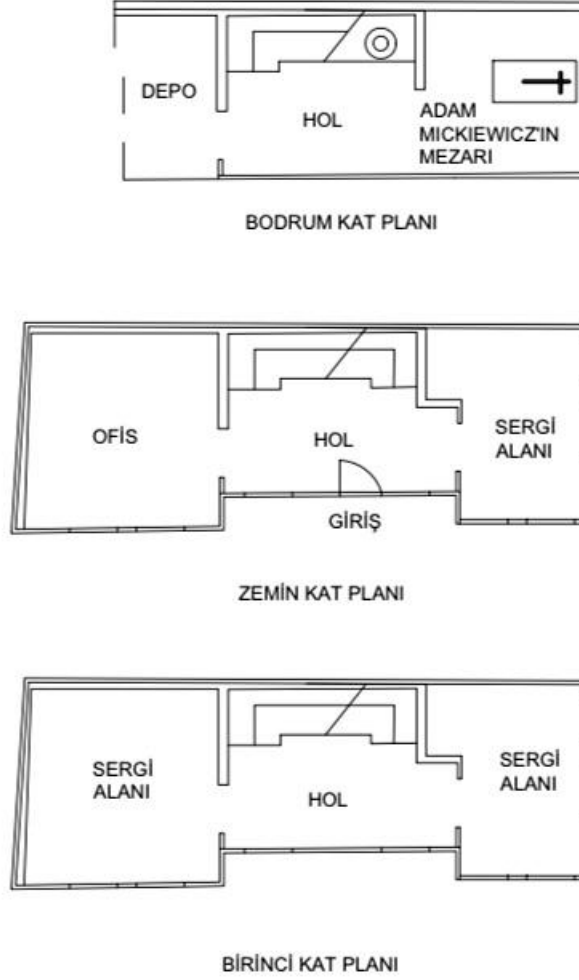
Şekil 37. İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi ve Adam Mickiewicz Müzesi

Kaynak: (www.googlemaps.com, 2022)

Adam Mickiewicz, 24 Aralık 1798'de Beyaz Rusya'da doğmuştur. Romantizm Döenminin ve Polonya Özgürlük Savaşı'nın kilit isimlerinden biridir. Siyasi ve politik sorunları ele alan Polonya'nın önemli şairlerinden biridir (Bektaş & Yalçinkaya, 2020). Avrupa'da 25 yıl geçirip İstanbul'a gelmiştir. Amacı ise Kırım Savaşı'nda Türklerin hizmetinde çalışan Polonyalıları güçlendirmek ve ilişkileri arttırmaktı. Bu nedenle politik ve siyasi problemleri ele alan bir isim olarak Polonya'nın önemli şairleri arasında yer almaktadır. Ve kurtuluş çağrısı olarak kabul edilen "Gençliğe Od" isimli eseriyle de tanınmaktadır. İstanbul'da yaşadığı dönemde yayılan kolera salgınında Beyoğlu'nda yaşadığı evinde hayatını kaybetmiştir. Ölümünün 100. Yılında ise yaşadığı ev müzeye dönüştürülmüştür.

2. Yapının Planı

İstanbul Beyoğlu'nda bulunan Adam Mickiewicz Müzesinin yapım yılı bilinmemektedir. Binanın giriş kapısı Tatlı Badem sokağında bulunmaktadır. Bina toplam 3 katlı olup her katında 2 oda bulunmaktadır. Başlıca iç mekanları ise; sergi odaları, hol, ofis ve depo birimleridir. Müzeye girdiğimizde ilk önce hol ve merdiven bizi karşılamaktadır. Bu alan oldukça yalın ve sade gözükmektedir. Giriş alanının sol tarafında küçük bir yönetim ofisi bulunmaktadır. Sağ taraftaki bölüm ise sergi alanıdır. Depo müzenin bodrumunda yer almaktadır. Ayrıca müzenin bodrum katında Adam Mickiewicz'e ait sembolik bir mezar mevcuttur (Bektaş & Yalçinkaya, 2020). Ortak kullanıma kapalı ıslak hacme hol kısmından girilmektedir. 1. kattaki ıslak hacim oda içerisindeki sergi alanına dahil edilmiştir. Yine birinci katta dönüşüm esnasında yapının birimleri sergi odalarına dönüştürülmüştür.

Şekil 38. Adam Mickiewicz Müzesinin Kat Planları

3. .Yapım Sistemi ve Malzeme

Adam Mickiewicz tarafından daha önce konut olarak kullanılan yapı yığma sistem olarak inşa edilmiştir. Zemin sistemi olarak zemine oturan döşeme olarak ifade edebiliriz. Yapının pencerelerinde siyah demir parmaklıklar bulunmaktadır. Yapı ağırlıklı olarak yapıldığı dönemin sistem ve malzemesine uygun bir şekilde yapılmıştır. Restorasyon sonrasında çatı bölümünde renkli cam malzeme ve demir kullanılmıştır.

4. .Cephe Özellikleri

İstanbul'un Beyoğlu İlçesinde Bostan Mahallesinde bulunan, 1955 yılında konuttan müzeye çevrilen Adam Mickiewicz Müzesi; 1855 yılına kadar Adam Mickiewicz'in yaşamını sürdürdüğü ev olması açısından öneme sahiptir. (Bektaş

& Yalçınkaya, 2020). Konuttan müzeye dönüştürülen yapı 1955 yılında açılmıştır. Yapının hem Tatlı Badem sokak hem de Serdar Ömerpaşa caddesine bakan cepheleri bulunmaktadır. Sokak boyunca devam eden kat silmelerinin lineer ve simetrik olarak konumlandığını görebiliriz. Bina simetrik biçimde ikiye ayrılmış ve müzenin girişi yapının tam ortasındaki akstan sağlanmaktadır. Giriş alanının dış cephesinde kapı üstü ve yanındaki iki pencere üstünde kubbe görünümü vardır. Bu bina girişini estetik bir biçimde ifade etmiştir. Binanın geneli incelendiğinde ise sağ ve soldaki çıkmalar dikkat çekmektedir. Yine bu çıkmaları destekleyen küçük payandaları görülmektedir. Bu çıkmaları daha yakından incelendiğinde kat silmeleri görülmektedir. Kat silmeleri cepheye hareket katmıştır. Bu çıkmaların altında küçük payandalar bulunmaktadır. Üst kısımlarda yine sık aralıklarla bu payandaların daha küçük boyutluları olarak devamı bulunmaktadır.

Şekil 39. Adam Mickiewicz Müzesinin Dış Cephesi

H. Yapının İşlev Dönüşümü ve Yeniden Kullanımı

1. Yapı Sistemindeki Dönüşüm

Yapım yılından 1955 yılına kadar konut olarak kullanılmış binanın restorasyon çalışması 2003 yılında başlamıştır. Yapı için Adam Mickiewicz orada yaşamaya başlamadan önce sarniç olduğuna dair görüşler bulunmaktadır (Bektaş & Yalçinkaya, 2020). Sonrasında rölöve çizimlerinde ise yapının bodrum katında kuyu gösterimi görülmüştür. Yapının restorasyon öncesi bodrum planı ile güncel bodrum katının kot izlerinin aynı olduğu görülmektedir. Yapı dönüşüm esnasında dış cephesi muhafaza edilmeye çalışılmış ve dış cephesinin karakteristiği korunmuştur. Zaman aşımıyla birlikte yapıya değişiklikler ve onarımlar yapılmıştır.

Müzeyle ait bir otopark bulunmamaktadır. Ancak merkezi konumundan dolayı toplu taşıma adına ulaşım kolaylığı olduğu söylenebilir.

2. Binanın Taşıyıcı Sisteminin İyileştirilmesi ve Güçlendirilmesi

Konut yapısından restore edilerek müzeyle dönüştürülen Adam Mickiewicz Müzesi, yapının karakteristiğini bozmadan, kısmen müdahalelerle yeni işlevine uygun hale getirilmiştir. (Bektaş & Yalçinkaya, 2020).

Rölöve çizimlerinde ise yapının bodrum katında kuyu gösterimi olduğu saptanmıştır.

a. Duvarlar

Yeniden işlevlendirme, yapıların kendilerinin yanı sıra mimari kimlik ve karakterlerini korumayı amaçlamaktadır. Bu yüzden çağdaş malzeme ve teknikler yakalanırken aynı zamanda da orijinal detayları da koruyabilmek gerekmektedir. Bu durumda mekanın tasarım ve tarzını belirlemektedir.

Müze tasarımları için rahat sergi mekanları, aydınlatma tasarımları ve sergi ziyaretinin etkili olabilmesini sağlayan akıcı bir düzen ve sistematik bir plan düzeni uyarlanmalıdır. Bu yüzden yapılarda işlev değişikliğinde değişikliğe gidilmektedir.

Adam Mickiewicz'in konut yapısının müzeyle dönüşümünde ilk önce döşeme ve duvarlara müdahalede bulunulmuştur. Temel amaç sağlamlaştırma

olan yapıda daha sonra bazı duvarları yıkılarak sergi alanları genişletilmiştir. Dış duvarları tuğla duvardır. İç duvarları ise yine tuğla ve ince sıvalıdır.

b. Döşemeler

Yapının inşa edildiği dönemden itibaren deforme olmuş döşemeler güncellenip sağlamlaştırma yapılmıştır. Döşeme ve sıvaların üzerindeki kaplamalar yenilenmeden önce birçok kısımda bozulmalar görülmüştür. Yapının döşemesi zemine oturan döşeme tipidir.

c. Çatı

Adam Mickiewicz'nin evinin müzeye dönüşümü esnasında sağlamlaştırma ve temizleme çalışmaları yapılmıştır. Bu bağlamda 2. katındaki teras çatısı kaldırılıp yeniden düzenlenmiştir. Güncel çatısının zemini ve parapetleri betondur. Bu kısma erişim vardır. Teras çatısının tamamını saran bir gölgelik veya sundurma bulunmamaktadır.

3. Mekansal Dönüşüm

Adam Mickiewicz'nin binası için yeni işlev en önemli neden şairin bu binada yaşamını sürdürmüş olmasıdır. Müzeye çevrilen yapının iç mekan düzeninin doğru yapılması müze koşullarını sağlayabilmesi önemlidir. Yapıya girildiği andan itibaren mekanın niteliği ziyaretçilerin mekan adına izlenimini belirlemektedir.

a. Odalar

Tarihi kimliği bakımından değerli sayılan yapıya dönüşüm esnasında bir takım değişiklik yapılmıştır. Yapının eski işlevinin konut olmasından dolayı yeni müze işlevi için bazı duvarlar kaldırılarak genişletme yoluna gidilmiştir. Konut halinde kullanılan oda içerisindeki banyonun duvarları kaldırılarak sergi alanına katılmıştır. Dönüşümden önce kalorifer dairesi olarak kullanılan bodrum katta bulunan duvarlara dokunulmamıştır (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Müzede sergi odalarına geçiş sağlayabilmek için giriş holündeki merdiven ile üst kat ve bodrum katındaki sergi odalarına ulaşım sağlanmaktadır. Girişin sağındaki sergileme odaları birbirlerinin simetriği olacak biçimde ve yakın m²lerdedir. Odalarda Adam Mickiewicz'in hayatı, eserleri, savaş aletleri ve bazı resimleri sergilenmektedir. Bodrum katında ise şaire ait sembolik bir mezar bulunmaktadır.

Şekil 40. Sergi Odasından Görünüm

Şekil 41. Adam Mickiewicz'in Temsili Mezarı

b. İdari Birimler/Ofisler

Müzelerin ortak amacı topluma, sergilenen objelerin ve aktarılan hikayelerinin doğru bir biçimde iletmektir. İyi bir müzenin aydınlatması, sergileme alanları kadar yönetim sistemi de önemlidir. Bu sebeple müze planlaması yapılırken ofis biriminin, doğru alana yerleşiminin doğru yapılması gerekmektedir. Adam Mickiewicz Müzesinin ofisi zemin katında bulunmaktadır. Müzeye girildikten sonra sol kısımda bulunan yönetim ofisi rahatlıkla iletişim ve bilgi sağlanabilecektir.

c. Lobi ve Resepsiyon Alanı

Adam Mickiewicz Müzesinde lobi ve resepsiyon alanı bulunmamaktadır.

d. Islak Hacimler

Müzeye dönüşümü esnasında birinci katındaki ıslak hacmin kaldırılmasıyla beraber sadece zemin katta bir tuvalet kalmıştır. Burası engelli kullanımı için uygundur.

e. Restoran, Kafe ve Toplantı Salonu

Müze içerisinde ya da müzeyle bağlantılı herhangi bir restoran, kafe ve toplantı salonu bulunmamaktadır.

f. Sirkülasyon Alanları

Müze yapılarında sirkülasyon alanları dolaşım ve sergileme alanlarının daha görünebilmesi açısından önemlidir. Ancak işlev değişikliği yapılan yapılarda yeni işleve uyum sağlama bir takım eksiklikler olabilir. Bu bakımdan Adam Mickiewicz müzesinde koridorlar muhafaza edilmiştir. Yapıda asansör yoktur. Müzeyi gezebilmek için koridor ve holler kullanılmaktadır. Müze akıcı ve yönlendirici bir sirkülasyon sistemine sahiptir.

Şekil 42. Düşey Sirkülasyon

g. Çağdaş Ekler

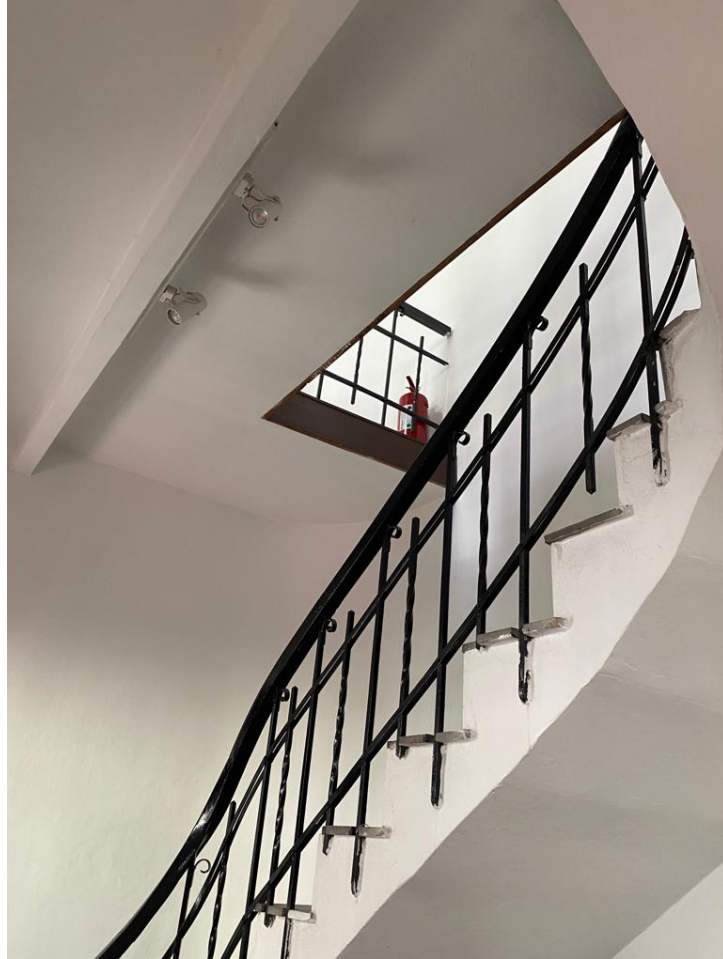
Yapıya ek herhangi çağdaş bir ek bulunamamış ve detaylı bilgiye ulaşılammıştır.

h. Malzeme

Yapıların yeniden işlevlendirilmesinde genelde teknolojiye dayalı çözümler ve çağdaş malzemelerin kullanımı ön plandadır. Malzeme ve biçim sayesinde mekan tanımlanması yapılmaktadır.

Döşemeler ahşap malzeme, duvarlar ve tavan sıva olarak restorasyon projesine uyumlu malzeme seçimi uygulanarak yapılmıştır. Müzenin hol ile sergi döşemeleri seramik, tuvaletin döşemesi seramiktir. Yapının dönüşüm esnasında merdiven ve kapıları korunmamıştır. Merdiven korkulukları ve basamakları değişmiştir (Bektaş & Yalçınkaya, 2020). Merdivenlerin korkulukları demir,

pencerelerin denizlikleri ve söveleri ahşaptır. Yapının her iki sokağa bakan cephelerinde sıva ve boya kullanılmıştır. Yapının merdiveni ise betonarme taşıyıcılı, altta ve üstte betonarme kirişli döşemelere oturan, mermer kaplama, demir malzeme korkuluklu ve süpürgeliği mermer kaplamalı ve duvara bağlantılıdır. Ayrıca yapıdaki tüm kapı boşlukları, kapılar ve pencereler ahşaptır.

Şekil 43. Merdivenin Malzeme Görünümü

4. Aydınlatma

Aydınlatma, müze yapılarında sergilenen nesnelere ön plana çıkarıp vurgu yaparak ifadeyi en net biçimde destekleyen bir çalışma alanıdır. Adam Mickiewicz Müze binasında koridor pencereleri haricindeki tüm pencereler kapatılmıştır. Mekanların aydınlatması, yapay ışık kaynakları ve az miktarda doğal ışık kullanımı ile sağlanmıştır.

Şekil 44. Koridordaki Pencereleer

V. DEĞERLENDİRME

Korumanın asıl amacı kültürel ve fiziksel mirasın, bir sonraki nesillere aktarılmasıdır. Bu amacın ana nedeni ise, korunan öğelerin, hızla değişen ve gelişen günümüz dünyasında toplumların ve kişilerin kimliklerini belirleyen duygusal ve düşünsel ipuçlarını sağlamasıdır.

Asıl işlevlerini kaybeden bazı yapıların sahip oldukları değerlerden ötürü, yaşamaları ve korunmaları önemlidir. Karşımıza çıkan değişken faktörler doğrultusunda tarihsel-kültürel değer taşıyan yapılar, günümüz ekonomik şartlara paralel olacak konumda yapılara yeni işlev verilmektedir (Kaşlı, 2009). Binaların dönem yapısı olması, tarihi bir duruma şahitlik etmiş olması, yapının önemli kişilerce kullanılmış olması ya da bulunduğu bölge gibi faktörler yapıların değerlerini arttırmaktadır. Beyoğlu bölgesi, kültürel ve tarihi özellikleri ile önemli bir konumdadır. Aile ve konut kültürü açısından da değerli bir konuma sahip olan Beyoğlu aynı zamanda tarihi olaylara da şahitlik etmiştir. Tarihi yapıların kentte varlığını sürdürmesinde etkin yöntemlerden biri olarak yeniden işlevlendirme önerilmektedir (Bacon, 2001).

Bu çalışmada konuta yeni işlev kazandırılarak müzeye dönüşümü; Masumiyet Müzesi, Orhan Kemal Müzesi, Doğançay Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesi örnekleri üzerinden incelenmiştir. Yapılara yeni işlev verilirken, kazandırılacak yeni işlevin tasarım kriterlerine uyulması gerekmektedir. Dört yapı için de mimari, kültürel ve sosyal değerlerin devamlılığı göz önüne alınmıştır. Bu doğrultuda yapıların bulunduğu Beyoğlu Bölgesine de imgesel bir ifade katması, fiziksel çevrenin ve sosyal yaşamın iyileştirilmesi amaçlanmıştır.

Ortak özelliği konuttan müzeye dönüştürülmüş bu yapıların, süreçlerinin başlangıcında onarım ve güçlendirme esas alınmıştır. Bu bağlamda Masumiyet Müzesi, Doğançay Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesine restorasyon çalışması yapılmış, Orhan Kemal Müzesinde ise gerek görülmemiştir.

Yapılarda gerçekleşen müdahalelerde; Masumiyet Müzesi, Doğançay Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesinin dış cepheleri kapsamlı müdahale görürken, Orhan Kemal Müzesinin yalnızca ilk rengi (yeşil) değiştirilmiştir ,

Yapıların konut olarak kullanıldığı süre boyunca oda birimi olarak kullanılan alanlar birer sergi mekanlarına dönüştürülmüştür. Bu da müzelerin yerleşim düzenine uyum açısından kolaylık sağlamıştır. Sergi mekanları yaratmak adına, planlardaki metrekare ve boyut farklılığı açısından kısmi müdahaleler yapılmıştır.

Masumiyet Müzesinde, yapının iç duvarlarının bir kısmı kaldırılıp sergi alanları tasarlanmıştır. Bu alanlara koyu ahşap sergi vitrinleri yerleştirilerek sergilenen öğeler ön plana çıkarılmıştır. Böylelikle müzenin iç dekorasyonu yalın ancak çarpıcı hale getirilmiştir.

Orhan Kemal Müzesinde, iç duvarlar korunmuştur. Beyaz duvar rengi üzerine siyah fotoğraflar yerleştirilerek sergideki objeler vurgulanmıştır. Yazarın kitapları alçak sergileme ünitelerinde sunulmuştur. Bu durum engelli ziyaretçiler için elverişli bir müze ortamına imkan sağlamıştır.

Doğançay Müzesinin de, yer yer gerek görülen iç duvarları kaldırılmıştır. İç mekan düzeninde beyaz ağırlıklı duvarlara sarı ve mavi tonlarda renk oyunları ile üniteler tasarlanıp dekorasyon hareketlendirilmiştir. Sergilenen sanat eserleri bu ortamla hoş bir uyum sağlayarak bütünleştirilmiş, ziyaretçiler açısından da dinamik ve akıcı bir alan oluşturulmuştur.

Adam Mickiewicz Müzesinde ise banyo duvarı haricindeki diğer tüm duvar korunmuştur. Konut işlevinde iken kullanılan odalar sergi mekanlarına dönüştürülmüştür. Şaire ait eşyalar bu odalarda sunulmaktadır. İç mekamlarda zemin koyu, duvarlar ve tavan ise açık renk tercih edilmiş olup ve oldukça sadedir. Bu durumun da sergilenen nesnelere, net ve dolaysız bir yolla iletebilmenin başka bir yolu olduğunu söyleyebiliriz.

Bu yorumlara ek Orhan Kemal Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesinin orijinal plan şemasının daha çok korunduğunu da ifade etmek mümkündür.

Yapıların merdiven konumu, Masumiyet Müzesi hariç diğer üç müze yapısında da korunmuştur. Diğer üç müze için yapıların mimari niteliğinin

devamını sağlama yolundan gidilmiştir. Yalnızca güçlendirme yapıp özgünlüğünün koruması bu üç müze yapı için olumlu bir olgudur.

Müze yapılarında önemli noktalardan biri de aydınlatma sistemidir. Çalışmadaki bu dört müze için de pencereler ile belli açıklıklar panel ve perde ile kapatılarak doğal ışık düzeyinin kontrol altına alınması sağlanmış ve sergilenen eserlere zararlı etkilerini de korumaya gerek görülmüştür. Buna ilave Adam Mickiewicz Müzesinin yalnızca koridor pencereleri açık bırakılmıştır. Bu durumun müzenin cephesine de bağlı olarak gün ışığı rahatsız edici boyutta olmamakla, beraber müze öğelerine de herhangi bir olumsuzluğunun olmadığı saptanmıştır.

Dört yapının da zemin, duvar ve tavan bölümleri, müze işlevi için uygun olmayan malzeme, doku veya renk mevcutsa yeniden düzenlenmiştir. Yapıların tuvalet konumlarında, Masumiyet Müzesinde tamamıyla müdahale görürken, Doğançay Müzesi ve Adam Mizkiewicz Müzesinde kısmi müdahale görmüştür. Orhan Kemal Müzesinde muhafaza edildiği tespit edilmiştir.

Çatı bölümünde ise Masumiyet Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesinin çatısı kapsamlı onarım görürken, Doğançay Müzesinde güçlendirme yapılmış sonrasında değiştirilmiş, Orhan Kemal Müzesinde ise müzeyle bağlantılı olmadığı için dokunulmamıştır.

Bu yapıların dış ortam koşulları ile bağlantısı azaltılarak müze için uygun bir ortam yaratılmaya çalışılmıştır. Yapılan detaylı incelemelerde iki yapıda kapsamlı ikisinde de kısmen müdahalelerin yapıldığı belirlenmiştir. Masumiyet Müzesi'nin konut olarak az boşluklu ve dar olması neticesiyle dış ve iç mekanlarında kapsamlı müdahalelerin yapıldığı görülmüştür. Ayrıca giriş kapısının yerinin değiştiği saptanmıştır. Diğer üç müzenin giriş kapıları korunmuştur.

Konuttan müzeye dönüştürülen bellek yapılarında, sosyal ve kültürel kimliğe ait bilgileri aktarma konusunda dikkatli olmak gerekmektedir. Tavan yükseklikleri ve mekansal boşlukları gibi özelliklerin kısıtlı olduğu konut yapılarında, müze işlevi için koşullarının uygun olduğu değerlendirme neticelerinin arasındadır. Konutun halkın belleğindeki sürdürülebilirliğini sağlama açısından müze evler, bu konuda görevlerini getirebilmektedir. Ancak sanat

eserlerinin sergilendiği sanat evleri, koleksiyonlarının ön planda olması nedeniyle konut belleğini arka plana atabilmektedir.

Kentin kimliğini oluşturan bu müzeler kazandıkları yeni işlevleriyle, müze standartlarını sağlamış ve ziyaretçilerini de ağırlayarak bu yapıların da korunmasını sağlamaktadır.

Bu çalışmada, araştırmalar neticesinde; korumaya değer yapılar yeni işlev kazandırılarak tekrar kullanımlarında, zaman geçip giderken bu yapıların sürdürülebilir olduklarının bir kanıtıdır. Bu bağlamda yeniden işlevlendirmenin getirdiği mekan düzenlemeleri, yapıların korumaya değer niteliklerine zarar verilmeden yapılması ve bu niteliklerin gelecek nesillere “kültür mirası” olarak aktarılabilmesi ancak yeniden işlevlendirme ile mümkündür.

Yapıların Değişim Tablosu

Müze Adı	Masumiyet Müzesi	Orhan Kemal Müzesi	Doğançay Müzesi	A.Mickiewicz Müzesi
Müdahale Derecesi	Detaylı	Kısmen	Detaylı	Kısmen
Dış Cepheler	Detaylı onarım yapılmış ve giriş kapısının yeri değiştirilmiştir	Binanın ilk rengi ve malzemeleri değiştirilmiştir	Detaylı bakım ve onarım yapılmış	Detaylı bakım ve onarım yapılmış Çatısı tamamen kaldırılmış ve kat silmeleri değiştirilmiştir
Merdiven Durumu	Korunmamış	Korunmuş	Korunmuş	Korunmuş
Pencere Durumu	Kısmen Kapatılmış	Kapatılmamış	Kapatılmış	Kısmen Kapatılmış
İç Duvarların Konumu	Çoğu Kaldırılmış	Korunmuş	Bazı kısımlarda kaldırılmış	Banyo duvarları kaldırılmış
Kapılar	Yeri bilinmemekte	Müzenin Deposunda	Yeri bilinmemekte	Müzenin Deposunda
Islak Hacimler	Yeri değiştirilmiştir	Korunmuş	Korunmuş	Korunmuş

Şekil 45. Yapıların Değişim Tablosu

VI. SONUÇ

Mimarlık meslek dalının toplum açısından önemi büyüktür. İnsanlar için yalnız yaşama alanı yaratmanın dışında bazı yapısal özellikleri ile de hafızalarda yer etmektedir. Tarihi açıdan binalara yapılara daha fazla önem verilerek kalıcılığı gelecek nesillere aktarmak son derece önemlidir. Bu tür yapıları işlevsiz bırakmak sağlıklı bir durum değildir. Yeniden işlevlendirme bu kısımda devreye girerek yapıların sürekliliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Yeniden işlevlendirme kavramı, işlevsel olarak ömürlerini tamamlamış binaların günümüz mekansal ışığında yeni işlev verilerek kazandırılması adına önemli bir araç olmaktadır. Son dönemlerde sıklıkla başvurulan yöntemlerden biridir. Tarihi yapılara yeni işlev kazandırmadan önce, müdahale sınırları belirlenmelidir. Müdahale kararlarında; yapıların estetik ve mimari özelliklerine zarar verecek ve telafisi olmayan işlemlerden kaçınılmalı ve yapının farklı bir işleve yanıt verebilecek özellikte olmasına dikkat edilmelidir. Masumiyet Müzesi, Orhan Kemal Müzesi, Doğançay Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesi konuta işlev kazandırılarak müzeye dönüşen yapılara örnektir. Müze olarak işlev verilecek yapıların müze tasarım kriterlerini karşılayabilmesi ve hasar görmemesi gerekmektedir. Konut yapılarının, iç mekan organizasyonu gereği verilen yeni işlevine uyum sağlaması noktasında detaylı çalışma yapıp projelerinin hazırlanması gerekmektedir. Kişi hayatının ve eserlerinin sergilendiği müzeler, konut işlevindeki yapılara daha kolay adapte olabiliyorken; koleksiyon ve sanat eserlerinin yansıtıldığı, doluluk ve boşluk oranlarının yeterli olmaması ile plan sisteminin müze işlevi için uygun olmaması gibi durumları ortaya çıkarmaktadır. Bu dönüşüm sürecinde hali hazır yapıdaki köklü değişikliklere gidilmesine neden olmaktadır. Bu durumda da konut yapısı zor bir süreçten geçmektedir. Yapının mimari niteliği, mekansal, işlevsel, strüktürel ve çevresel özellikleri doğru analiz edilmelidir. Yeni işlevin yapıya entegre edilebilmesi için mekansal açıdan yapılacak müdahaleler bu süreçten sonra yapılmalıdır. Yapıya kazandırılan yeni işlev sonucunda mekanlar tekrar hayata kazandırılmaktadır.

VII. KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- ALTINOLUK, Ü., (1998). **Binaların yeniden kullanımı** : program-tasarım-uygulamakullanım, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul.
- DOUGLAS, J. (2006) **“Building Adaptation”**, Butterworth-Heinemann, Great Britain.
- HİGHFIELD, D. (1987),” **Rehabilitation and re-use of old buildings**, E&FN Spon Press,” New York.
- MATTHEWS, G. M.VE LAWSEN F.(1991).**Museums And Art Galleries**, Oxford: Butterworth Architecture
- ORTON, A., 1993. **Structural Design of Masonry**, Longman, London
- RONA, ZEYNEP, **“Art Nouveau”**, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 1, (Ed.: Zeynep Rona), Yem Yayınları, İstanbul 1997, s. 141-142.
- SOMER, P. VE ERDEM, A. (2015). **Mimari Temsilde Ekfrasis: Danteum ve Masumiyet Müzesi Üzerine**. Megaron, 10(2), 179-194.
- SOYSAL, M. (1996) **Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşmenin Öyküsü**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

DERGİLER

- ALTINOLUK, Ü. (1991).Özgün İşlevini Yitiren ya da İşlevsel Olarak Eskiye Yapıların Yeniden Kullanımı. **Dergi Park**
- APAYDIN B., (2007), Yapıların Otel Olarak Yeniden Kullanım Bağlamında Mekansal Dönüşümlerinin Kavramsal Ve Kurumsal Analizi, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, **Fen Bilimleri Enstitüsü**, İstanbul.

- BEKTAŞ, UMay & YALÇINKAYA, ŞENGÜL, “Konuttan Müzeye Yapı-İşlev Uyumu: Beyoğlu Bölgesi”, **Medeniyet Sanat Dergisi**, 2020, 6(2),
- BURDEN, E. (2004). *Illustrated Dictionary of Architectural Preservation Restoration, Renovation, Rehabilitation, Reuse*. New York.
- İSLAMOĞLU, Ö., (2018). Tarihi yapıların yeniden kullanılmasında yapı-işlev uyumu: Rize Müzesi örneği. **Journal of History Culture and Art Research**, 7(5):510-523.
- KARAKAŞLI M., “Müzelerde Aydınlatma Kriterlerinin Analizi Ve Antalya Müzesi Örneği”, **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 82,94, (2005).
- TAPAN, M. (2007). *Soru ve Cevaplarla Koruma*. İstanbul: **TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Yayını**.

TEZLER

- AKÇE VAROL, N. (2011). *Sanatçı Müzeleri: Müzeolojik Bağlamda Bir Değerlendirme ve Türkiye İçin Model Önerisi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- ERDEMİR, G.. (2014). *Müze ve Sergi Mekânlarında Aydınlatma Prensiplerinin Örnek Uygulamalar Üzerinden Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- KARİPTAŞ, FATİH, 2010, *Endüstri Mirası Kapsamındaki Yapıların Günümüz Şartlarında Değerlendirilmesi ve Kasımpaşa Tuz Ambarı Örneği*, M.S.G.S.Ü.F.B.E, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KAŞLI B., (2009), *İstanbul’da Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları ve İç Mekan Müdahaleleri: Santral İstanbul Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- KONA S. (2015), *Paşalimanı Un Fabrikası Ve Yeniden İşlevlendirme*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.

SELÇUK,M., “Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesi “,Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi , Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya,2006.

YALDIZ, E., “Konyadaki Medrese Yapılarının Yeniden Kullanım Koşullarına Göre Değerlendirilmesi” , Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya,2003.

YILDIRIM, D., “Anıtsal Binalardaki İşlev Değişikliklerinden Doğacak Müdahalelerin Yapısal Çevresel Olarak İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1999.

DİĞER KAYNAKLAR

ICOMOS Türkiye Mimari Miras Koruma Bildirgesi 2013.

Venedik Tüzüğü - Mayıs 1964 (çeviri:Prof. Dr. Cevat Erder)

İNTERNET KAYNAKLARI

(URL 1): <http://www.restoraturk.com> Erişim: 12.09.2022

(URL 2): <http://google.com/maps> Erişim:04.12.2022

(URL3): http://www.beyoglu.bel.tr/beyoglu/beyoglu_rehberi.aspx?SectionId=72,

(URL 4): pinterest.com Erişim:05.10.2022

(URL5):https://img.piri.net/mnresize/900/-/resim/imagecrop/2021/08/06/11/07/resized_988bd-e1cf9f8fimg259.jpg Erişim: 17.10.2021

(URL 6): <http://google.com/maps> Erişim: 04.12.2022

(URL7):<https://v3.arkitera.com/h34579-mimarinin-agzindan-masumiyet-muzesi.html>Erişim: 03.09.2022

(URL 8): <http://google.com/maps> Erişim:04.12.2022

(URL 9): <http://google.com/maps> Erişim:07.12.2022

(URL 10): <http://google.com/maps> Erişim:11.12.2022

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Zeynep Burcu KAYALI

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans: : İstanbul Aydın Üniversitesi
: Mimarlık 2020-2023

Lisans: : İstanbul Aydın Üniversitesi
: Mimarlık 2012-2017

Lise: : Hacı Hatice Turgut Anadolu Lisesi
: 2007-2011

Mesleki Deneyim

Kansu Mimarlık : Proje Mimarı
: Ağustos 2017-Haziran 2018

KAYALI İnşaat : Şantiye Mimarı
: Ocak 2018-Mart 2019

Doğan İnşaat : Proje ve Kontrol Mimarı (Günümüz)